

نقد و لیون

شیخ ایاز

نتج وليون

تنب ولبون

(شاعري)

شيخ اياز

نيو فيلڊس پبليڪيشنس
تنب و لي محمد، حيدرآباد سنڌ.
1992ع

نيو فيلڊس پبليڪيشنس جو ڪتاب نمبر هڪ سو چاهٺ

نيو فيلڊس پبليڪيشنس ڇپائيندڙ

ٽنڊو ولي محمد، حيدرآباد سنڌ.

ڪمپيوٽر سسٽمز هيرآباد حيدرآباد

ڪمپيوٽر ڪمپوزنگ

سنڌ.

شاهد گل پيو

آڪٽوبر 1992ع

ٽائيل ڪيليگرافي

پهريون ايڊيشن

55/- رپيا

قيمت

(سڀ حق ۽ واسطا اداري جا قائم)

NIND WALYOON (Poetry). Written by SHAIKH AYAZ.
Published by New Fields Publications, Tando Wali Mohammed
Hyderabad, Sindh. Pakistan. First Edition October 1992.
Price Per Copy Rs. 55/-

انتساب

اي موهن جي ڌڻري جي ڌرتي! جي
مان پيهر چنڊس ته وري تنهنجي
واريءَ ڏانهن موٽي ايندس.
مون کي ٻي ڌرتيءَ تي ننڊ
نه ايندي.

مهاڳ

مان ۽ رباني جڏهن شڪوهي ۽ شيلا وٽ رات جي مانيءَ تي ايراني ڪلچرل سينٽر ۾ هوندا هئاسين ته پنهنجيءَ ڪيفيت ۾، اڌ رات جو گڏجي امير خسروءَ جو هيٺيون شعر ڳنگنائيندا هئاسين:-

همه آهوانِ صحرا سرِ خود نهاد برکف
به آמיד- آن که روزي بشکار خواهي آمد

(ترجمو: رڻ جا سڀ هرڻ پنهنجا سر تريءَ تي رکي آيا، انهيءَ آמיד تي ته تون ڪڏهن نه ڪڏهن شڪار ڪرڻ ايندين) مون تي جڏهن شاعريءَ جي ڪيفيت طاري ٿيندي آهي (اڳي مهينو کن ٿيندي هئي ۽ هاڻي سال کان وڌيڪ وقت ٿي ويو آهي ته اوڙڪون ڪري وسي رهي آهي). تڏهن ڪائنات جو هر ذرو سر تريءَ تي کنيو بيٺو هوندو آهي ته مان تنهنجي شڪار لاءِ آهيان. ڇا چنڊ، ڇا ستارا، ڇا ڪٽيون، ڇا هي اڪٽ سنسار، ڇا اُن جا وَن واس وارا قول، وليون ۽ هرڻيءَ جي اکين واريون ۽ گهنگهور گهٽائڻ جهڙيون من- موهڻيون ناريون، سڀئي پنهنجو پاڻ آچي چوندا آهن ته اسان کي منظوم ڪر، اسان جي حُسن کي پائيندڙي عطا ڪر، زندگيءَ ۾ موت کي مسترد ڪري، اسان کي ان ازل ابد سان همڪنار ڪري ڇڏ

جو ٽنهنجيءَ شاعريءَ ۾ چوليون هڻي رهيو آهي؛ تون جو موت
 کان مٿانهون آهين، اسان کي اُن امرتا مان چڪي ڏي جا، اسان
 جي سونهن کي ڄم موت جي چڪر مان آزاد ڪري ڇڏي.
 ان تي سوچيندي مون کي آندري بریتون جو هيٺيون
 سُوريلي شعر ياد ايندو آهي.

* ڪَويءَ جو پڪ
 پيارَ جي پڪ وانگر
 جيستائين پڪيو رهندو آهي،
 تيستائين هن سنسار جي دڳ ۾
 واپس وِرڻ نه ڏيندو آهي.

ماضيءَ، حال، مستقبل جي ڌارا روڪجي ويندي آهي ۽
 منڇر جي چَر ٿي ويندي آهي، جنهن تي مانگهه جا تارا، مڇين
 وانگر نه رڳو پاڻيءَ ۾ ٽپڪندا آهن پر انهن آرين جي اکين ۾
 به ٽپڪندا آهن، جيڪي ڪنهن وقت سَرَن ۾ ڪاٺي سَر
 سَراھت ٻڏي جاڳي پونديون آهن ۽ چَر تي مَسَت هوا مون کي
 پنهنجي آغوش ۾ وٺي چوندي آهي، ’هر ڪوئي توتي آڪن
 چَڪن آهي. انهن کي پنهنجي امرتا ڏي، امرتا جا ٽنهنجي ٻولي
 اُن لفظ سان وراهي ٿي، جنهن ”ڪُن“ چئي هئي ۽ جو ڪجهه
 به ڪونه هو، اهو وجود ۾ آيو هو، نيستي هستيءَ ۾ ڦٽي ڦٽي
 هئي؛ ٽنهنجي تخليق، جنهن جو تون خالق آهين، پنهنجي پاڻ ۾

* The poetic embrace like the carnal, while it endures
 Forbids all lapse into the
 miseries of the world

(Andre Breton)

اهو اسرار سمائي ٿي جو تون به شعوري طرح نه ٿو ڄاڻين!

اٺين صديءَ جي مشهور هندستاني فلسفيءَ شنڪر آچاريا کان ڪنهن پڇيو هيو ”تون اسان کي هيءَ سرشتيءَ سمجهاڻي سگهندين؟“ ان تي شنڪر آچاريا چيو هو: ”ڌرتي تان هي بڙ جو ٻج ڪڍ! انهيءَ کي پڇي ڏس ته ان ۾ ڇاهي؟“

سوال ڪندڙ ٻج پڇي چيو هو ته ”ان ۾ ته ڪجهه ڪونهي“ تنهن تي شنڪر آچاريا چيو هو ”ان ’ڪجهه به نه‘ مان هي سارو وڻ ۽ ان ۾ سڀ ڪجهه پيدا ٿيو آهي.“

انسان جو ’ڪجهه به نه‘ آهي، ’ڪجهه به نه‘ ۾ موٽي وڃي ٿو، پاڻ ۾ انهيءَ ٻج جو صلاحيتون ڪيئن سانپي ٿو، جو اهو نه رڳو سائي دار بڙ ٿئي ٿو پر ان جي چوٽيءَ تي پوئين پن مٿان هڪ نرم ۽ نفيس ڪيڙي وانگر هن ڪائنات جو مشاهدو ماڻي ٿو ۽ ان بڙ ۾ جيڪي ڌرتيءَ کان ٻاهر آهي، ان حصي کان گهٽ اهم آهي جو ڌرتيءَ جي اندر آهي ۽ ان مان خورش حاصل ٿو ڪري ۽ ان کي واڇوڙي ۾ جهل ڏئي بيٺو آهي.

مون ان شاعريءَ ۾ فرائڊ واريءَ اندرئين حقيقت کي به ڏٺو آهي ۽ ان سان گڏ آندري بریتون، لوئي آراگون، ترستان زارا (Tristan Tzara) جو نظم ۾ ٻاهرين حقيقت سان هيگل جي فلسفي وانگر نپاءُ به ڏنو آهي، مون خود محسوس ڪيو آهي ته ڪيئي شيون گڏجي مون کي چَوَن ٿيون ”اسان کي پنهنجن نثرن ۾ تڙهڻ ڏي.“ مون ويهارو سالن جي هڪ عجيب و غريب عورت ڏٺي، جنهن کي هرڻيءَ جهڙيون اکيون هيون، اهڙيون اکيون مون اڳي ڪٿي نه ڏٺيون آهن. ڪومل، ملايم،

گهريون، موھڻيون، مقناطيسي اکيون، جن ۾ حرص و هوا جو ٻارڻ ٻري رهيو هو. هن کي پورا ناسي وار هيا جي هن جي منهن تي جرڪي رهيا هيا. ان پنهنجين اکين سان التجا ڪئي ”مون کي منظور ڪر!“

مون ڪٿي پڙهيو آهي ته پئرس ۾ اهڙو دؤر به هيو جڏهن دي آنيونزو (D' Annunzio) جي پوڄا اهڙيءَ چوٽ تي پهتل هئي، جو هن جي دور جون ڪيتريون ئي خوبصورت عورتون هن سان عشق ڪرڻ لڳيون هيون. ان وقت هن پنهنجي هر لاڏلي ۽ گهڻگهري جي ويس کي جرڪائي ڇڏيو هيو. انهن مان هر هڪ فاني بني بشر کان مٿي ٿي لڳي، جن عجيب و غريب تجلي جي گهيراو ۾ هئي، جن وچ ۾ ڪائي زيتونن سان ڀرپور ٿاري لڳي رهي هئي. جڏهن شاعر جو پور پورو ٿيو، تڏهن تجلي گر ٿي وئي ۽ عورت ساڌارڻ مٽيءَ جي مورتِي نظر آئي، جنهن پاڻ به نه ٿي ڄاتو ته هن کي ڇا ٿي ويو هو، پر هن کي معلوم هو ته هن جا پير ڌرتيءَ تي وري کٽا آهن. اها ڪيفيت ڀٽائيءَ يا منهنجيءَ شاعريءَ ۾ نه آهي. ڪنن جا ڪڙڪا ۽ وچ جا ڪڙڪا ٿي رهيا آهن. پيلو پڇي پيو آهي، سهڻي چنڊ جي روشنيءَ ۾ اڳي وانگر سهڻي آهي ۽ درياھ اٺن ڦيرائون کائي رهيو آهي، جيئن مستانا پيرن جا زنجير گهليندا آهن. نه مون سهڻيءَ کي ٻوڙيو آهي، نه ڀٽائيءَ ٻوڙيو آهي. جيئن ڀٽائي جي ’مند مهراڻ کي ٻوڙيو آهي، ائين منهنجي سهڻي تا ابد لهرين ۾ لڙهندي رهندي ۽ ٻڏي نه ٻڏندي، مون شاعريءَ کان دم- عيسيٰ ۽ يد- بيضا وارو ڪم ورتو آهي ۽ جڏهن شعر لکيو آهي تڏهن ماضي، حال ۽ مستقبل ساھ ڪڍڻ ڇڏي ڏنو آهي ته

جيئن منهنجيءَ تخليق ۾ مُخل نه ٿين.

ان ريت نه فقط خوبصورت عورتون پر آرٽ جا ڪيئي
 شهپارا منهنجي تحت الشعور ۾ رهيا آهن، جنهن وقت مون شعر
 لکيو آهي. (هونءَ به خدا جميل آهي ۽ يـحـب الجمال آهي. هر
 خوبصورت شيءِ هُن پنهنجي خاص توجّه سان ٺاهي آهي). هِن
 وقت جڏهن مان بستري داخل آهيان، مون کي ريمبرانت
 (Rembrandt) جي تصوير پول گهڙي سوار (Polish rider) ڪيئي
 ڪهاڻيون ٻڌائي رهي آهي. ان تصوير ۾ رومان آهي، تنهائيءَ جو
 شدت سان احساس آهي، اهو خطرو به نظر اچي رهيو آهي جو
 جنگ ۾ ڪنهن به سپاهيءَ کي پيش اچي سگهي ٿو. آس پاس
 ڪنڊر آهن ۽ گهوڙي جي منهن توڙي گهوڙي جي ٽائيل ناسن
 مان اُن جي جاکوڙ پڌري آهي. ان هوندي به سوار بي پٿو آهي ۽
 سِرَ جو خيال لاهي وڃي رهيو آهي. ممڪن آهن ته جنهن
 انڌيري مان هن کي وڃڻو آهي، اهوئي موت جو انڌيرو ثابت
 ٿئي. اها تصوير منهنجي اکين ۾ آهي، جڏهن نرس اچي مون کي
 پڙتيدرن جي انجيكشن هڻي ٿي ۽ ٿوري دير ۾ مون تي بيهوشي
 طاري ٿي وڃي ٿي.

جيئن ئي زندگيءَ جي اختتام جو احساس مون ۾ وڌي
 ويو آهي ائين مون پنهنجي نثر ۽ نظم کي تيز تر ڪري ڇڏيو
 آهي ۽ بقول علامه اقبال:

هستم اگر مي روم، گر نه رومِ نيستم

(آهيان جي هلاڻ تو ۽ جي نه ٿو هلاڻ ته نه آهيان)

مون اڳ ۾ ئي چيو آهي ته هيگل ٻاهرينءَ حقيقت تي زور
 ڏيندو هو پر مون هينئر ٻاهرين حقيقت ۽ اندرين حقيقت کي

ائين پيش ڪيو آهي، جو اهو اندازو لڳائڻ مشڪل آهي ته اوليت ڪنهن کي آهي. ٻاهرين حقيقت جا به منهنجيءَ شاعريءَ تي ڪافي پڇاڙا آهن. مون قدر ڪڏهن به اضافي (Relative) نه سمجهيا آهن، جيئن اشتراڪي دانشور ڪرسٽافر ڪاڊويل (جو اسپين جي جنگ آزادي ۾ ماريو ويو هو) پنهنجن ٻن ڪتابن مرنڊڙ ثقافت جو مطالعو (Studies in dying culture) ۽ 'مرنڊڙ ثقافت جو وڌيڪ مطالعو' (Further Studies in dying culture) ۾ ڏيکاريو آهي ۽ اهو ثابت ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي ته محبت، دوستي، وفاداري، غيرت، شرافت، عزت نفس وغيره جاگيرداري دؤر جا قدر آهن. مون هميشه اهي قدر مستقل (Absolute Values) سمجهيا آهن. سونهن جو تصور، جو مون هن ڪتاب ۾ ڏنو آهي، اهو به ڪراسٽافر ڪاڊويل جي تصور کان مختلف آهي، جنهن جا قدر مان بلڪل مسترد ڪيان ٿو ۽ انهن جي مادي تاويل کي ڪميونزم جي تباهيءَ جو ڪارڻ ۽ ان ۾ ابلڀس صفت انسانن جي موجودگيءَ ۽ نماينده حيثيت جو سبب سمجهان ٿو، جنهن ڪري يو- ايس- ايس- آر ختم ٿي وئي.

تائوءَ (Tao) جي هڪ پراڻي چوڻي آهي ته ڪنهن بزرگ ننڊ ۾ خواب ڏٺو هو ته هو پوپٽ آهي. جڏهن هن کي ننڊ مان جاڳ ٿي تي ان ڳالهه تي اچرج کائين ته خواب ڪير ڏسي رهيو هو! ائين ته نه هو ته هو پوپٽ هو ۽ تصور ۾ ڏسي رهيو هو ته هو فلسفي هو؟

بيماريءَ ۾ به منهنجو من پوپٽ وانگر ڦلواڙيون ڦرندو

رهيو هو، نه رڳو من- موٽا ماڻهو اکين اڳيان ڦرندا ها پر اهي
 صحبتون، اهي سير، اهي سفر، اهي گل، ٻوٽا، وکيون، واه،
 رستا، زميل راتيون، ڄميل ڪچهريون، اهي چهره جي تاريخ
 جي طوفان ۾ اخبار جي پڻ وانگر اڏامي ويا، اهي پيار جي
 سياست جي ستم ظريفيءَ جي باوجود زندهه رهيا ۽ ائين تڙي
 پيا جيئن برسات ۾ تڙ تڙي پوندو آهي ۽ جڏهن مورُ رقص
 ڪندو آهي، تڏهن ڪڪر اُن کي جُهڪي داد ڏيندا آهي ۽
 شفق انهن ڏانهن اشرفيون اڇليندي آهي. اهي سڀ ياد اچي رهيا
 ها. منهنجو بيماريءَ جو بسترو ته نه هو امراءِ جان آدا جو
 مجرو هو ۽ نيم خوابيءَ ۾ هر ڊاڪٽر مرزا رسوا وانگر نظر اچي
 رهيو هو. ڪيئي يادگيريون سانوڻ جي گهنگهور گهٽائڻ وانگر
 ڇانئجي ويون هيون. پنهنجو ننڍپڻ ياد اچي رهيو هو.
 شڪارپور جا باغ، ٻڌرا ۽ لوڙها، کوه ۽ گهاڏا، هُلا ۽ نار،
 واه ۽ ڪڙيا، ڪنواٽيون ۽ پاڇاريون، وڌندڙ اوڀر ۽ ٻارا، انهن
 ۾ وڇايل واه جي مٽي، قلم ۽ اوڌ، ڪُونڊيون ۽ ٽيڪُون،
 ڪوڏريون ۽ چنڇور، رُٿا ۽ ڏانڊاريون..... ڇا ڇا نه پئي ياد
 آيو...! هو سوٽ، جن کي مان احتياط سان ڪٽندو هوس ته
 جيئن اهي پوپت ٿي اڏري وڃن ۽ ايئن ئي انهن جا ڪچا پَر
 پٽجي نه پون ۽ هو ٻوسائجي نه مرن (جا ڳالهه مون کي اڪثر
 پيار جي معاملي ۾ ياد ايندي آهي) هو ماکوڙين ۽ ڪولين جا
 پَر جن تي مان لَت ڪڏهن به نه ڏيندو هوس، هو ڳاڙهين
 تَنڊليون جي تازا ساوا پڻ کائي وينديون هيون، جيئن ڳيروالهڙ
 جوانيءَ ۾ عشق ڪندا آهن، هو ڏيڏريون جن کي چيپاڻڻ
 گناهه سمجهيو ويندو هو، توڙي هُو تڙ تڙ گهڻي ڪنديون

هيون، هوءَ وٽن جي ڇانگ جا موت وانگر با معنيٰ هئي ته جيئن نوان گونچ ڦٽي سگهن ۽ انهن جي اوسر ۽ والار لاءِ جاءِ بچي سگهي، هو باغن ۾ تورين ۽ ڪريلن جو وليون جن جا ڌرتيءَ تي اڃا ۽ پيلا گل، ٻارن جي چمين وانگر پڪڙيل هوندا ها! هو پٽائي جو تمثيلي اطلاع 'سوٺا، پالڪ چوڪا' جو هاڻي مونکي بار بار ياد اچي رهيو آهي. 'پلڪ ستين ته چڪي وئين' ۽ مان جنهن وقت ننڊ جي گوري وٺندو آهيان تنهن وقت خدا کي چوندو آهيان ته 'يا خدا، تو وٽ پنهنجي زندگي رات جو امانت رکان ٿو ۽ صبح جو توکان موٽائي وٺندس'. جڏهن صبح جو ننڊ مان اٿندو آهيان ته خدا جو شڪر ڪري چوندو آهيان ته 'تو مون کي هڪ ٻيو به ڏينهن ڏنو، جڏهن سج جي تڪ ۾ سورج مڪيءَ جا گل ٿڙندا تڏهن ممڪن آهي ته سورج مڪيءَ جا ڪيت ڏسي دنيا ۾ هڪ ٻيو به وان گوگ پيدا ٿي پوي! آخر دنيا هڪ ئي ته وان گوگ پيدا ڪيو آهي، جنهن آرٽ کي پنهنجو جيون آرپن ڪيو، جنهن جا پيلا رنگ ڏسي ماڻهو ائين چوڻ کان نه رهندا ها ته خدا کي جي ڪوئي رنگ هجي ها ته اهو پيلو هجي ها. پيلو رنگ معصوميت جي نشاني آهي ۽ منهنجو پسنديدو رنگ آهي. معصوميت معصيت جو ضد آهي ۽ خدا پنهي کان مٿي آهي ۽ ان جو ڪو رنگ ٿي نه ٿو سگهي. 'بي رنگيءَ رنگ بنايا اي' شايد سچل سرمست جي سٽ آهي. (سچل کي خبر نه هئي ته سندس نالو اضافي آهي ڇو ته سرمست سچل سچل ٿيندا آهن. اها ٻي ڳالهه آهي ته سچل سچل سرمست نه ٿيندا آهن).

سو مون چيو ٿي ته بيماريءَ ۾ مون کي ڪيئي گل به ياد

اچي رهيا ها، جن جي وچ ۾ مون زندگي گذاري هئي ۽ مان چئي نٿو سگهان ته بهشت جي باغ ۾ ايترا گل هوندا يا نه! انهن گلن ۾ هڪڙو گل رابيل جو هو ۽ فرشتا هوندا ته انهن جا گل انهيءَ گل جهڙا هوندا (تڏهن ته امير خسرو پنهنجي فارسي شاعريءَ ۾ ٺٽي جي موتي جو ذڪر ڪيو آهي)، ۽ هوءَ جا رابيل جهڙي هوندي هئي ۽ اڃا تائين منهنجي من ۾ ڪڏهن به نه مرجهائي آهي! هو رابيل جهڙا ڦرني جا گل جن سان شاهي باغ جهنجهيو پيو هوندو هو ۽ جن جي تيز خوشبو انهن محبوبائن جي شوخي ياد ڏياريندي هئي، جي پيار جي اظهار کان وَءُ وينديون هيون، مون ننڍپڻ ۾ ڪيئي شرم ٻوٽيون ڏٺيون، جيستائين هڪ سورج مڪيءَ سان ملاقات ٿي، جنهن پيار جي تاو ۾ پنهنجو پتيون کولي ڇڏيون هيون، هو شاهي باغ ۾ جهڙا ڏينهن ۽ چاندوڪيون راتيون، هو غالب جي فارسي غزلن وانگر رنگا رنگ گلاب، دائودي، نازبو، زنگي، چنبيلي، مگرا، چمڪئيءَ جا پيلا ڇڱا، جيءَ ۾ پيهي ويندڙ جرينيم، گل عباسي، گل اشرفي، هو واڱڻائي، ڪاري، لال ٿلسي ۽ رام ٿلسي جنهن کي هندو پوڄيندا ها ۽ مون هڪ هندوءَ چوڪريءَ کي چيو هو 'هاڻو، تون ٿلسيءَ جي ٻوٽي وانگر پوتر آهن پر توکي به جي پاڻي نه ملندو ته مرجهائجي ويندينءَ'.

بيا به ڪيترائي گل ٿيندا ها شاهي باغ ۾، ۽ هو توت، انب، زيتون، انجير جن تي هيڙا ۽ طوطا اڏامي ايندا ها، هو بيگاري ۾ ٿڙڪا ڏيندڙ مڇيون - اهي سڀئي مون کي چوندا ها 'ائين نه وڃ، اسان کي پنهنجي شاعريءَ ۾ امر ڪري وڃ!' مان

چئين بجي صبح جو باغ ۾ ويندو هوس، جڏهن چند رستي تي شوالي جي ڪلس تي بيٺو هوندو هو ۽ نيرن وقت موٽي ايندو هوس. وري باغ ۾ موڪل جي ڏينهن ڪتاب کڻي ويندو هوس ۽ سڄو ڏينهن اُتي گذاريندو هوس ۽ اُتي ئي مون شاهه، سچل ۽ سامي پڙهيو ۽ انهن جا بيت، ڪافيون ۽ سلوڪ رابيل ۽ ڪرني جي خوشبوءِ سان واسجي ويا.

رلڪي چيو هو ته هڪ مشاهدي کي شعر جي ست ٿيڻ لاءِ ڪڏهن چاليهارو سال لڳي وڃن ٿا. مان جڏهن بيمار هوس ته اسپتال جي ڪمري ۾ هوندي به چڻ هڪ وڏي باغ ۾ هوندو هوس ۽ جڏهن ڪوئي دوست گل شبو تحفي طور موڪليندو هو، تڏهن چڻ ڪنهن بهشت جي شاهي دروازي جو ڪلف کولي ڇڏيندو هو. مون کي پڪ هئي ته موت مون کي ماري خساري ۾ ويندو ڇو ته انهيءَ تجوڙيءَ جو ڪنجيون ته هو مون کان ڪسي نه ٿو سگهي جنهن ۾ مون وٽ اهي هيرا آهن، جي سومنات جي هيرن کي به مات ڏئي سگهن ٿا، جي غزنيءَ کڄي ويا ها، هو اهي سرءُ ۽ سيارا، بسنت ۽ اونهارا ڪڍاچت وڃائڻ نه چاهيندو جي مون من ۾ سائي رکيا آهن ۽ ان انتظار ۾ آهن ته ڪڏهن ٿا اسان ڪويتا جو روپ وٺون!

اهي سڀ جاڳ-سڀنا منهنجي من ۾ هڪ سرٿيلست شاعر وانگر ايندا ها، سرٿيلست شاعرن شاعريءَ جي شروعات فرانس ۾ ڪئي هئي ۽ جي قبل از وقت ختم ٿي ويا، ڇو ته اهي فرائڊ ۽ هيگل جا مداح ها، جي پئي جرمنيءَ جا ها ۽ فرانس جون جرمنيءَ سان جنگيون چڙي پيو هيون ۽ هنن جو آرٽ تعصب جي زد ۾ اچي ويو هو ۽ اها تحريڪ گهڻو وقت هلي نه سگهي

هئي، نه ته اڀالو نيئر ئي 'هڪ رانجهو لکان دامت' هو، آندري
بريتون ته اڃا بهي انمول شيء هو.

شايد قدرت چاهيو ٿي ته مان پنهنجي زندگيءَ تي سارو
وقت سوچي سگهان ۽ ان ڪري مون کي بستري داخل
ڪيائين، ڇو ته مان به ته غالب وانگر چوندو رهندو آهيان:-

فکر دنيا مين سر کپاتا مين

مين کهان اور به وبال کهان!

منهنجي هن ڪتاب ۾ حقيقت نگاري به آهي ۽ سرٿيلزم به
آهي. مان پٺيان ٿو ته سرٿيلزم سٺو ڀدار ڊاليءَ جي موت سان
گذر ڪجهه سال اڳ مئي نه آهي ۽ دنيا ۾ وري ڪنهن وقت
اڀري ايندي ۽ خواب ۽ حقيقت هڪ ٻئي وانگر ٿي ويندو.
حقيقت مري ويندي آهي، خواب نه مرندا آهن. خواب فقط
ٿوري وقت لاءِ وسري ويندا آهن. ڪنهن وقت آهي خواب-
پریشان وانگر ٿئي مونجهاري ۾ ڇڏي ويندا آهن، پر شاعري
جنهنجو بنياد خواب آهن، آمر هوندي آهي ۽ ان کي ڪوئي زلزلو
ڊاهي نه سگهندو آهي.

مون بيماريءَ ۾، ڊاڪٽرن جي مشوري خلاف شاعريءَ جا
ٽي جلد (اٽڪل پنڌرنهن سؤ صفحا) 'ڪٽين ڪرَ موڙيا جڏهن'
جي نالي سان، ٻه جلد 'سورج مڪيءَ سانجهه' (اٽڪل ڇهه سو
صفحا) جي نالي سان ۽ نثري شاعريءَ جا ڇهه جلد 'سر لوهيڙا
ڳيا' جي نالي سان (اٽڪل ۱۴۰۰ صفحا) لکيا ۽ هي ڪتاب
'ننڊ وليون' به لکيو. مون موت کي چيو ته 'ترس! مون تي
ڪيترين ئي محبتن جو قرض آهي، ڪيترن ئي ڳلن، ڳچين ۽
ڇڻن جو قرض آهي جي مون ڇُميا ها ۽ جن ورائي مون کي

چميو هو، انهن ڊگهن وارن جو قرض آهي جي مون لسايا ها ۽ جي گرائين پائيندي منهنجن ڪلهن تي ڪريا ها، انهن راتين ۽ انهن باڪن جو قرض آهي جي منهنجي پڪ ۾ گذريون هيون. مون کي اهو قرض لاهڻ ڏي! انهن سڀني کي شاعريءَ ۾ زندهه جاويد ڪرڻ ڏي! مان هي دنيا هڪ مفور قرضيءَ جي حيثيت ۾ ڇڏڻ نه ٿو چاهيان؛ ۽ پوءِ هن مون کي مهلت ڏني آهي، منهنجيءَ مرضيءَ موجب مهلت ڏني آهي. اڃا ته منهنجي اندر جي مانسروور مان ڪيئي نديون ڦٽيون آهن ۽ گڙگات ڪري وڻيون آهن. ڏسجي ته موت ڪيترو وقت انتظار ٿو ڪري! متان مان هن کان وسري وڃان!!

هي ڪتاب ڏسي جيڪڏهن ڪو اشتراڪي آدرشي پنهنجي نڪ کي موڙو ڏئي ته مان هن کي پڪاسو جي زندگيءَ مان هڪ واقعو ٻڌائيندس:-

هڪ پيري ڪميونسٽ پارٽيءَ جي ڪانگريس ڪيترائي اهم ماڻهو، پڪاسو سودا * وارسا ۾ گهرايا هئا. پول گهڻو ڪري فراخدل ۽ خودمختيار رهيا ها (هاڻي ته ماسڪو جي غلاميءَ مان آزاد ٿي چڪا آهن ۽ اتي ليڪ ولسا جي ساليڊارٽيءَ جي حڪومت آهي) ۽ انهن کي اهو خواب خيال به نه هيو ته اتي ڪوئي پڪاسو جي مصوريءَ تي سياسي تنقيد ڪندو. مانيءَ جي خاتمي تي، جڏهن شراب جا جام پيتا ويا، تڏهن سوويت يونين جي عيوضين مان هڪ اتي بيٺو ۽ چيائين ته هو اهو ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو هو ته پڪاسو به ڪانگريس ۾ آيو هو پر ان کانپوءِ چيائين ته 'اها افسوس جي ڳالهه آهي ته

* وارسا: پولنڊ جي گادي.

پڪاسو جي مصوري تخريبي آهي ۽ هو مغرب جي بدترين
بورجوا ڪلچر جو نمائندو آهي. هن پڪاسو جي مصوري کي
امپريشنسٽ - سريلسٽ (Impressionist- Surrealist) مصوري
ڪوٺيو. جڏهن هو ويهي رهيو ته پڪاسو اتي بيٺو ۽ هن کي
چيائين: 'مون کي اهو نه ٿو وڻي ته ڪوئي پارٽيءَ جو وهو ڍڳو
(Party hack) منهنجي باري ۾ ائين ڳالهائي. بهر صورت مون کي
امپريشنسٽ - سريلسٽ مصور چوڻ ايترو اثرائو ڪونه آهي،
جيڪڏهن هن کي منهنجي توهين ئي ڪرڻي آهي ته هو درست
اصطلاح ڪم آڻي ۽ ڪيوبزم (Cubism) جي باني هجڻ جو
الزام مون تي ڌري، پڪاسو وڌيڪ چيو ته مون کي "جرمنيءَ
۽ فرانس ۾ نازين اهو چئي ننڍو هيو ته مان يهودي -
مارڪسٽ (Judaco- Marxist) مصور آهيان ۽ اهڙي قسم جي
گفتگو تاريخ جي بُري دؤر ۾ ٿيندي آهي ۽ اهي ماڻهو ڪندا
آهن جي تڄ هوندا آهن....." ان تي ڪانگريس ۾ ايل عيوضي
جوش ۾ اچي ويا ۽ هيڏانهن هوڏانهن جا اعتراض ٿيا. پوئڻ
سڀني کي ٿڌو ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ چيو ته 'شايد
پڪاسو جون ڪجهه تصويرون تخريبي هيون پر روسين کي
هنن جي مهمان جي توهين ڪرڻ جو حق نه هيو."

اهي روسي بيوروڪريٽ جي آرٽ جي باري ۾ نرا ڍڳا هيا،
انهن کان ته گوئرنگ هزار ڀيرا چڱو هيو، جنهن يورپ مان ڦر
۾ هٿ آيل آرٽ پنهنجي قبضي ڪيو هو ۽ ان کي چند جان کان
وڌيڪ پيارو پائيندو هو.

اڄ ڪلهه ماسڪو ۾ اهي گدام ڪوليا ويا آهن، جتي آرٽ
جا شهپارا، جي بورجوا ۽ تخريبي چئي هڪٻئي مٿان سٿيا ويا ها

۽ گدامن ۾ تالي چاڀي ۽ هيٺ رکيا ويا ها. ساڳيءَ ريت منهنجن ڪتابن تي اسلام آباد جي بيوروڪريسيءَ بندش وڌي هئي، جا ڪُنڊ فهميءَ ۽ ادب کان اڻ ڄاڻائيءَ ڪري وڌي وئي هئي. هتان جا فاشسٽ حاڪم ته گوئرنگ ۽ ڪائونٽ ڪيانو جهڙا ماڻهو به پيدا نه ڪري سگهيا آهن!

مون کي معلوم آهي ته قطب مينار جيڏو ٿيڻ چڱو نه آهي ۽ ايتري قدآور شخصيت کي فقط سرمد جهڙو ماڻهو سمجهي سگهيو ٿي ۽ اها سمجهه هر انهيءَ شخص ۾ نه هئي جو دهليءَ ۾ جامع مسجد جي ڏاڪي تي سمنهندو هو. فن جي پرک ۾ اورنگزيب ۽ ملا قوي، ٻئي نااهل ها ۽ جي تلوار سرمد جي هٿ ۾ هجي ها ته هو اهو چئي ٻنهي جي جان بخشي ڇڏي ها ته 'اوهان تڇ آهيو، اوهان منهنجي تلوار جي ڌڪ جي لائق نه آهيو.'

ٽن سالن کان مٿي عرصو ٿيو آهي ته مان ڪراچيءَ ۾ رهان ٿو، جا ڪنهن وقت سنڌ جي دل هئي ۽ هن وقت ان جو مفلوج عضبو آهي. هاڻ سنڌ جا هنومان ۽ انهن جي سياسي باندر سڻا هتي رهي ٿي ۽ هتي وڏا بنگلا ٺهرايا اٿائون ۽ اهي سنڌي عوام، عوام ته گهڻو ٿا ڪن پر باندر پنهنجي پڇ مان پري کان پڌرا هوندا آهن. جڏهن هو مون کي ڪنهن سرڪاري تقريب تي صدر يا مهمان خصوصي ڪري، منهنجي عزت افزائي ڪندا آهن ته منهنجي دل ۾ فرينچ مصور وان گوگ وارو سوال ايندو آهي

* ملا قوي: اورنگزيب جي دؤر ۾ قاضي القضا، جنهن فتويٰ ڏني هئي ته سرمد واجب القتل آهي.

ته 'ڪير ڪنهنجي عزت افزائي ڪري رهيو آهي؟' بهر صورت مان مجبوريءَ کان هن درندي صفت شهر ۾ رهيو پيو آهيان جو ديو مالائي • ڊنوسار (Dinosaur) وانگر روزبروز وڌي رهيو آهي. دراصل مان سکر مان ڪراچيءَ شرنارٿي تي آيو آهيان، جو هر وڏي شهر وانگر ميڪانڪي ۽ مصنوعي آهي، جنهن ۾ سرمايداري ته آهي پر هڪ فلاحي مملڪت جو تصور به ڪري نه ٿو سگهي، جنهن ۾ ڪيئي ماڻا اوچا ماڻا آهن ۽ انهن سان گڏ 'غريبن جو جهوپڙيون آهن جي مينهن ۾ جهري پون ٿيون' ۽ انهن کي "بيوس" جي دعا به بچائي نه ٿي سگهي، جتي جڙتو ڪمپنيون آهن جي بيواهن ۽ پير سَنَ کان ساريءَ عمر جي بچايل پونجي، ڪن پنيلائي ٿري وٺن ٿيون، جتي قتل، ڊاڪ زني ۽ اغوا جا واقعا ڏينهن رات ٿين ٿا، جتي گاڏيون انهيءَ نيت سان تيز هلايون وڃن ٿيون ته پل ٻار چيٽاڙجي، چپجي وڃن ۽ مسافر توڙي راهگير ڪلٽيون کائي ڪرن ۽ جتي منشيائ ۽ عصمت فروشيءَ جا اڏا عام جامر آهن ۽ پوليس انهن ۾ حصي دار آهي، مطلب ته جي شيطان مصوريءَ جو ماهر هجي ها ته دوزخ جي تصوير انهيءَ کان مڪروم نموني نه ڪڍي سگهي ها. اها ساڳي حالت مان بمبئيءَ ۾ ڏٺي، جتي اسانجي صاف ستري 'روز وود هوٽل' جي سامهون، ماڻهو سارو فوت پاٽ والاريون پيا هوندا هئا. ڏندو به اتي ڪندا ها، سمنندا به اتي ها، سرو سامان به اتي رکندا ها، نئينءَ بمبئيءَ ڏانهن ويندي ته هو رستي جي هڪ پاسي جهوپڙين ۾ رهندا

• ڊنوسار: هڪ وڏي بلا جا قديم ماضيءَ ۾ هوندي هئي ۽ جنهن جو وجود ختم ٿي چڪو آهي.

ها، جن ۾ اڌ فوت سيم جو پاڻي ڀريل هوندو هو. مون کي هر دوست ٻڌايو ته جيئن شهر وڌو تيئن ان ۾ تنهائيءَ جو احساس گهڻو آهي. هنن چيو ته تون آيو آهين ته دور دور تان هندستان مان، هانگ ڪانگ مان، دبئيءَ مان، لنڊن مان سنڌي ڪٿا ٿيا آهن ته اسان ته بمبئيءَ ۾ ٽن سالن ۾ به هڪ دفعو گڏجي نه سگهندا آهيون. ان وقت مون کي دلٽ ادب لاءِ جواز محسوس ٿيو جو آئيميدڪر جا پوئلڳ پيدا ڪري رهيا آهن ۽ جي پاڻ تي گانڌيءَ جي رکيل نالي هريجن ۾ پنهنجي بي عزتي محسوس ٿا ڪن ۽ مون مشهور دلٽ شاعر نامديو جي شاعرانا بغاوت انهيءَ ماحول جي پيدائش سمجهي.

مان گذريل ٽن سالن کان اڳ ڪيئي سال اندرون سنڌ رهيو آهيان، جتي ماڻهو آهي، مريادا آهي فطرت سان لڳاءُ آهي، جتي ڪونجون ڪر ڪرائين ڪن ٿيون ڄڻ پٽ شاهه تي پٺائي ڳائجي رهيو آهي. بهراڙيءَ جي زندگي منهنجي رڳ رڳ ۾ آهي. ان ڪري مان بمبئي کان ۷۰ ميل پري لونا ولا هل اسٽيشن تي هليو ويو هوس جتي اڌ بنگالا سنڌين جا ها، جي هنن پنهنجين موڪلن جي ڏينهن گذارڻ لاءِ يا مهمانن لاءِ رکيا هيا ۽ اتي ڪونڪني نوڪرياڻيون رکي ڇڏيون هيون جي انهن بنگلن جي هيٺان پنهنجن ڪٽيائين ۾ رهنديون هيون ۽ انهن بنگلن جو به خيال رکنديون هيون. آڏواڻيءَ جي رت ياترا سبب مان پنهنجو دهليءَ ڏانهن سفر ملتوي ڪيو ۽ هوائي جهاز ۾ گوا هليو ويس جنهنجو ذڪر مون ’هينٽرو ڏاڙهونءَ گل ڄڻ’ جي مهاڳ ۾ ڪيو آهي. اتي مون اتر ۽ ڏکڻ ۾ اوت موت ارڙهن سو ميل رستي ذريعي سفر ڪيو ۽ گوا جي گاديءَ پئجيءَ ڀرسان

ماندويء نديء تي سير سفر ڪيو ۽ گواني ناچ ڏنا ۽ پورچوگيز موسيقي ٻڌي ۽ دل تي جا بمبئيءَ جي دونهائيل گهٽ ٻوساٽ ڇانيل هونئي گهٽجي وئي ڇو ته گوا ۾، اتر توڙي ڏکڻ ۾ فقط ڏامر جو رستو ظاهر هو ۽ چوڌاري وڻ ٿي وڻ، گل ٿي گل، گاهه ٿي گاهه هيو.

مان هاڻي سکر ته موٽي نه ٿو سگهان ڇو ته منهنجي گهر جي چوڌاري دهشت گرد رهندا آهن جن نه رڳو سارو سرو سامان چوري ڪيو آهي پر گهر جا دروازا به پٽي ويا آهن ۽ جاءِ پڙيانگ پئي آهي. اها اڄوڪيءَ سنڌ جو سمنبل آهي ۽ ائين رهي ته بهتر.

شهر ۾ ساندھ رهي اندرون سنڌ جو يادگيريون ته اچن ٿيون پر شهر جو به شاعريءَ تي اثر ٿئي ٿو، جو هن ڪتاب تي به آهي. دنيا ۾ ئي شاعر ٿيا آهن، جن شهري زندگيءَ جي باري ۾ بهترين شاعري ڪئي آهي. ميا ڪوفسڪي، ڪرين (Crane) ۽ بودليئر. پهريون روسي هو، ٻيو آمريڪي ۽ ٽيون فرانسيسي. پر پهريون ٿي. ايس. ايليٽ جو ذڪر ڪيان، جنهن جي شاعريءَ ۾ مخصوص شهري جديديت آهي. هو چوي ٿو:

يروشللم، آئينس، اسڪندريه

ويا، لڊن

* غير حقيقي

هو انهيءَ نقطي جي تلاش ۾ هو جو دائري جي ترڙي ۾ هوندو آهي ۽ هن کي اميد هئي ته تاريخ جو ڦٽو ڦري رهيو آهي

۽ اهو نقطو نيٺ اڀري اچڻو آهي. هن شهري عوام ۾ رڳو بگاڙ، ڪپوتي ۽ آسٽلٽا ڏئي ۽ مسيحتيت ۾ پناهه ڳولي. اڄ ماديت جي تباهيءَ کانپوءِ ٿي. ايس. ايليت جي دور انديشيءَ جي صحيح ثابت ٿيڻ جو امڪان آهي.

مايا ڪوفسڪي ۽ ڪرين غير حقيقي شهر جي غير حقيقت، آرٽ جي ناڪاميءَ سان منسوب ڪئي آهي. ڪرين هيلن آف ٽراءِ کي ٽرام (Street Car) ۾ سفر ڪندو ڏسي ٿو ۽ مايا ڪوفسڪي شهري پرولتاريٽ کي گدگد ٿي صدين جو ڪرتا سمجهي ٿو. ٻنهي جي شاعري شهري زندگيءَ کي نئين زندگيءَ عطا ڪئي پر پوءِ ڪرين ۱۹۳۳ع ۾ پاڻ کي ٻوڙي ماريو ۽ مايا ڪوفسڪيءَ ۱۹۳۰ع ۾ ريوالور سان خودڪشي ڪئي.

اها ڳالهه شهري شاعري جي انقلابي نظريي تي هڪ اڻاڻڪي ۽ ڏک ڀرئي ٽيڪا ٿيڻي آهي. اتي بودليئر ياد اچي ٿو جو چئي ٿو ته انبوهه ۽ اڪيلائي ٻئي مٿا سٽا وارا سٽا آهن. شاعر شهر ۾ به پنهنجي رومانيٽ پيدا ڪري سگهي ٿو.

نورالهدئي شاهه جي ڪتاب ’قيدياڻيءَ جون اکيون ۽ چنڊ‘ تي نصير مرزا ڪجهه دوستن سان گڏجي منهنجي صدارتي تقرير ٽپ ڪرڻ آيو هو، ڇو ته مان صدارت لاءِ حيدرآباد جي سفر جو اڃا اهل نه هوس. جڏهن هو آيو ته منهنجي فلٽ ٻاهران ڪاريڊار جي ڪليل دريءَ مان ڪلفتن جي بئين جي جهرمر ٿي نظر آئي. هو ۽ هن جا ساٿي، منهنجي لئبرري ۾ آيا ته ڇت ۾ شانڊ ليئر لڙڪي رهيو هو ۽ پاسي سان بلب ٻري رهيا ها ۽ چوڌاري ڪتاب رکيا ها جن ۾ گهڻو ڪري دنيا جا سڀ اهم

اديب موجود هيا. اوچتو بتي وسامي وئي. مان اندران به ميٺ-
بتيون کٽي آيس ۽ هن کي تقرير ٽيپ ڪرايم. ان وقت مون
کي بودليئر جي نظر جو هڪ بند ياد اچي رهيو هو:

”کليل دريءَ مان جي تون ٻاهر ڏسندين ته ايترو ڏسي نه
سگهندين جيترو اندر ڏسي سگهندين. ڪجهه به ان کان
وڌيڪ ڳوڙهو، وڌيڪ ڳجهو، وڌيڪ رچنامڪ، وڌيڪ رويا
وارو ۽ وڌيڪ ترمرائيندڙ نه آهي جيتري هڪ ڌري ميٺ بتيءَ
جي جوت ۾“

ان وقت ڪنهن ڌريءَ تان پردو هٽائي، هوا لاءِ دري کولي
ڇڏي هئي ۽ مون نصير مرزا کي پنهنجي ساري تقرير ميٺ بتيءَ
جي روشنيءَ ۾ ٽيپ ڪرائي هئي- ڪجهه وقت پوءِ بودليئر جو
هڪ ٻيو نظر به ياد آيو هو:

”تون مون کي ضرور چوندين ته ٽنهنجي ڳالهه سچي آهي
يا نه؟ مون کي دنيا جي حقيقت جي ڪهڙي پرواهه آهي! اها
رهڻو مون کي ان ۾ مدد ڪري ٿي ته مان زندهه رهان، مون کي
اهو احساس ڏئي ٿي ته منهنجو وجود آهي ۽ مان آهيان.“

پر ڇا دنيا جي حقيقت هڪ سنڌيءَ کي ڪراچيءَ ۾ اهو
احساس ڏئي ٿي؟ آخر ڪراچي پٿرس ته نه آهي ۽ اسان ان ۾
پٿرس جهڙي رومانوي فضا پيدا ڪري ته نه ٿا سگهون!
اندرون- سنڌ ته تباهه ٿي چڪي آهي ۽ ماضيءَ جون ڪجهه
يادگيريون ئي آهي. ان ڪري ڪراچيءَ جي شهري زندگيءَ ۾
اندرون سنڌ جي يادگيرين جون پڇاڻيون ئي ته هن ڪتاب ۾
اچي سگهيون آهن.

اهو ڪتاب اڌ رات جو نند مان اٿي مون هڪ نيم شعوري

ڪيفيت ۾ اوندم ۾ لکيو آهي، جيئن بيماري ۾ ۽ ان کان پوءِ مون سموري شاعري پاڻيهي هلندڙ تحرير (Automatic writing) ۾ لکي آهي. اهي منهنجي ماضيءَ جي ڪنڊرن مان لڌل اڻ-لپ شيون آهن يا منهنجيءَ شهري گوشه نشينيءَ ۾ تنهائيءَ جي احساس جو اظهار آهن ۽ انهن جي ادبي اهميت نوادرات جيتري آهي يا نه، ان جو جائزو مان پڙهندڙن تي ڇڏيان ٿو.

هي ڏيڍ سٽا فارسيءَ جي مستزاد ۽ پنجابي گيت ماهيا جو ميل جول آهن ۽ سنڌي شاعريءَ ۾ هڪ نئي صنف آهن جي آسانيءَ سان ڳائي سگهجن ٿا. انهن ۾ ڪجهه مفعول مفاعيلن، ڪجهه فاعلن مفاعيلن، ڪجهه مفعول فاعلاتن جي وزن تي آهن ۽ ٿورا ماترائن جي حساب سان لکيا ويا آهن.

آخر ۾ مان رڳو اهو لکندس ته شاعري منهنجي سڀ کان پياري محبوبا رهي آهي ۽ ان سان مون توڙ تائين نپايو آهي، جي وچ ۾ ڪا وڏي پئي آهي ته ان جو ذميواري ماحول جو جبر آهي جو ڪڏهن اڏول پهاڙ جئن آڏو اچي وڃي ٿو ۽ سارو شفق جو متظر اکين کان ڍڪي ڇڏي ٿو. جي ٻيون زندگيون آهن ته مان وري وري شاعر ٿي وجود ۾ ايندس ۽ هاڻي به دور ويندس، هڪ پنڇيءَ وانگر، آفق کان دور، ان جي ڪڍ جو منهنجي اوڏو به آهي ۽ جنهن جي آڏو اڃا گهڻو ڪجهه آهي.

شيخ اياز

۱۲ آگسٽ ۱۹۹۲ع

ڇا عمر ڪيا ڏوڪا،
ڪنهن وقت ڪجورين تي ٿا ياد اچن ڏوڪا.

*

ڪلھ ٻڪَ اسان پيئي،
ٿا انب لڏن وَڻ ۾، تون ياد اچين پيئي.

*

ڪٽ وائَ بنا چاهي؟
هي تانگهَ سندن دل ۾، ڪنهن تائَ بنا چاهي؟

*

ڪيڏيون نه ڪپر چوڻيون!
ميهار ڪٿي آهي مينهنون ته اچن موڻيون!

*

ٿي اٿَ ڏنا لوڏا،
اي ڪنوار ورايا تو، ڪئن چنڊ ڪڙي گوڏا؟

*

جنهن وقت ڪٿي ايندي،
تنهن وقت تتر ڪرڙي تولا ٺهاري بندي!

*

اٺن ڇٽ هئين ڇوري!
پر هونءَ ڇهڻ ۾ ڄڻ تون پٽ هئين ڇوري!

*

گوڏو نه گڏي وهنديءَ؟
هي ڀينگه جڏهن هلندي لوڏو نه گڏي وهنديءَ؟

*

اڌ رات ائين ڪنهن سان،
تو چنڊ لڪي وڻ ۾ ڪئي بات ائين ڪنهن سان؟

*

اڌ رات، چميون ڏيئي،
هي بلب ڪٿان آندءَ، ڪيڏو نه ٻرين پيئي!

*

آڄ سرد هوا آهي،
 ٿي باهه ٻري ڀرسان ۽ پيارُ جدا آهي!

*

ڪيڏو نه ڪڄل نيئن!
 تو ڏانهن پريان تازي ٿي رات ڏٺو سيئن!

*

اڌ رات حويليءَ مان،
 ڪيڏانهن وڃڻ پئي تون سڙڪَ آڪيليءَ تان؟

*

جنهن وقت ملين ٿي ٿو،
 تنهن وقت وڃوڙي جا ٿا ڏنگ هڻن ڏينپو!

*

ڪلهه سوٽ هيءُ سينو،
 تو لاءِ پيو روئي اڄ رات ته آئينو!

*

هي مينهن مهل آهي،
ڏس آنءُ اڪيلو هان تو ۾ ته گهل ٺاهي!

*

ڪيڏانهن وڃين ٿي تون؟
اڳتي ته گجي ٿو رڻ جيڏانهن وڃين ٿي تون!

*

ڪيڏي نه مٺي ٻولي!
تو پٽ ڏٺو هوندو، ان جيئن نه پاڻولي!

*

آڄ ويهه گهڙي، ڀرسان،
مون سنج وڌا گهوڙي، تو لاءِ پيو ترسان!

*

تنهن وقت رلي ويندينءُ
هي راهه سڌي جي تون ڪنهن وقت پلي ويندينءُ.

*

تو ڳاله ڪندي ٻهڪين؟
ڪنهن سان ٿوڻ ۾ هٿن ڇا لاءِ پيو سهڪين؟

*

ٿي ڪالهه نچي ڪوٺي،
ڇا لاءِ چڱي آهي تو هيءَ ڪچي ڪوٺي؟

*

دل ڪانه ڀري آهي
پر پيار ٿڪو آهي ۽ رات ٿري آهي!

*

تون آءُ بنا الڪي!
آڪاس وسايو آ، اڄ رات ستارن کي.

*

اڄ رات ڪٿي آهين؟
ٿي سال ويا ڪيئي ٻيهار ملي ناهين!

*

ٻيهار سِرَنهن گل ڪيا،
تون انهن ڪٿي خوشبو؟ ٿي سانجه، پڪين هل ڪيا.

*

دل آه چڪيءَ ٽپڙي،
ٿو آنءُ ڪٿان تنهنجي اڃ رات ته ساهيڙي.

*

ڪيڏانهن وئي آهين؟
تونانهن اها خوشبو، ٻي ڏانهن وئي آهين!

*

آڌ - رات، اچي پيئي،
ميهار ملڻ ويلا، هو روڊ ٽپي پيئي.

*

ڇا نانءُ ڏيان توکي؟
جي گل چني ايڏا ٿو آنءُ ڏيان توکي!

*

اي ڪاش سدائين تون،
مون لاءِ هجين نوري ۽ وَجْهَ هلائين تون!

*

ڪيڏو نه ڪڙهي پيئي!
تون ڪونه جڏهن آئينءِ دل رات لڙهي پيئي.

*

ڪوڙي نه ڪڏهن ٿيندين،
اڄ چنڊ آئي چوڏينهن، پر پو به لڪي ايندين!

*

جنهن ڏانهن ڏسان ٿو اٿن،
اي روز-ازل! تنهنجي ڇا باڪ هئي ان جيئن؟

*

ڪيڏو نه رني آهين
ڪلهه رات ته ڏيڍوڻي، اڄ رات مٺي آهين!

*

تو ڏانهن نهاريان ٿو،
تون انهن آها جنهن تي مان ساهه به واريان ٿو!

*

سپنا نه آچو اُڀري!
اڄ ڪالهه ته هوءَ ناهي اڄ ڪالهه ته آهي ٻي!

*

ڪيڏانهن پئي ڪاهين
جئن باڪ ڦٽي ٿانگر تون ايئن ٽڙي آهين!

*

هي ڏس ته ڳلاڻي گل
آ ماڪ پئي ان ۾ ڪيڏو نه شرابي گل!

*

تون نانهه رهي ساڳي
ڄڻ واڳ چڱي پيئي جنهن سان هئينءَ واڳي.

*

پاڻي به نه پاتو مون
هي چنڊُ نديءَ ڪيسين؟ چو ايءُ نه ڄاتو مون.

*

بي لاءِ مَرِين پيئي!
هي ڳالهه ڳڙهي وانگر ڇا لاءِ ڪَرِين پيئي؟

*

وَل پَتَ نه گِدرَن جي!
ڪلهه رات جُهلي هَتَ کي تو ڳالهه ڪَئي تَن جي.

*

آ اَڃَ ڪيو آتو!
ڇلڪي نه پوي هاڻي ائن جام پريو آ تو!

*

آ نِندَ به مَڌَ ماتي.
ڄڻ تيزَ پئي ڪاڻي تو لاءِ وَجهي جهاتي!

*

ها باک بهارنَ جي،
تنَ آمَ پرين تنهنجو چڻ شاخَ انارن جي.

*

انجيرَ پٽيان ٿو پيو
محسوس ٿيو ڪنهنجي تقدير پٽيان ٿو پيو.

*

اي ڏاڏيون موتو!
اڄ هانو ڪيو منهنجو، مون ڏانهن ڪري چوڻو!

*

♦ اڄ رات وري سٺو!
مون ڏانهن وڌي آئي، هوءَ پيار پري سٺو!

*

مون لاءِ نيون نياريون،
هان آنءَ تماشائي پل پيار ڪريو پياريون!

*

کنهن کي ته پيو ٿولين!
قائتي نه پوي ڌرتي، سَسِي ته نه ٿو ڳولين؟

*

ڇا نازُ ڪرين ٿي پِي
جئن ڊيل ڏکي آهڙو انداز ڪرين ٿي پِي!

*

آ چنڊُ ڇپيو جهڙ ۾؟
درياهَ ته سڄو ڳوليو ڪيڏانهن وئي لڙ ۾!

*

پيو پارُ مري ويندو
سهڻي ته بچي ويندي ميهارُ مري ويندو!

*

پر رات پکي ٿنهنجا؟
مون لاءِ گلي ٻوٽيا، ڇا لاءِ سڪي ٿنهنجا.

*

هي هَتَّ سَرِيرَن تِي!
هِيڙها ته نه ها جي ڪَن ڪُجھ ٺُڪَ انجِيرَن تِي!

*

ڄڻ ڇنڊ ڇڙهيو ڇڪيا،
♦ اٺن وَرَڌَ اَوَسَٽا ۾ تو رات ڏِني ٻُڪيا!

*

پيري ته نه آهي هي!
ٿي تيزُ ويڃي نڌي ڏيري ته نه آهي هي!

*

تو ليڪَ پڙهيو آهي؟
ڏس، وِڙ پئي اُپري، ڏس سَمَنڊُ ڇڙهيو آهي!

*

ڇا راه پلي آهين
هن وقت گهٽيءَ مُنهنجي ڪَن هيرَ گهلي آهين؟

*

هو چنڊ گلابي آ،
تي هيرَ گهلي آهڙي چڻ راتِ شرابي آ!

*

تو ياد پئي آئينء،
هي عمر نديء وانگر تون مينهن جيان چائينء!

*

جي مَورُ نه، ڇا وانگر؟
تو آءُ نڇان تو لئ، گهنگهور گهٽا وانگر.

*

آڌ رات فساني جان
ڪنهن وقت هلي ايندينء مون ڏانهن بهاني سان!

*

هي پيارَ نئون توسان،
هي چنڊُ نئون توسان، سنسار نئون توسان!

*

کنهن لاء پري نکتين؟
هي پاند مريڙي سان ڪيڏانهن پري نکتين؟.

*

آڳوٺ سڄو دانهين،
تو گوار پٽي گوري ڪيڏانهن هلي آهين؟

*

تون آ ته ڪڙي مڪڙي!
تون باڪ جيان آهين اڄ ته تڙي مڪڙي!

*

مان ڪيئن مليو آهيان!
تو لاءِ صديون ترسي اڄ هيئن مليو آهيان!

*

♦ سرڪند خسيس آهي!
تون نانه ته اڄ ڪيڏو هو چنڊ خسيس آهي!

*

هو نيٺ ٻه چؤنرا ها،
گهگهو ته گلن وارو هيٺانهن ٻه پؤنرا ها!

*

چو چاهه هليو ويو آ!
چا لاءِ حياتيءَ مان ويساهه هليو ويو آ؟

*

تون چونه اچين ٿي پئي؟
اڄ رات اُماس آهي تون ڪونه اچين ٿي پئي؟

*

❖ هر وقت ڏمرڙو ٿي!
مون ڏانهن وري ايندينءَ ڪنهن وقت چمرڙو ٿي؟

*

اٺن سرد لڳين ٿو پيو!
اي چند جيان چهرا، چو زرد لڳين ٿو پيو؟

*

تو روز وچين کسکي
کنهن وقت ته کَر ڳالهيون کنهن وقت ته پي وسکي!

*

تون آنه پري اپ یر،
♦ هي راتِ رڳاوت دِس، تو چنڊ پري اپ یر!

*

پلهار ٿيان توتان!
مون ڏانهن ائين آئينء، تون چڻ ته ڏياري آن!

*

تون پو به جدا آهين!
پي لاءِ ته ماڻهو آن، مون لاءِ خدا آهين!

*

کيڏو نه منو آهين!
چڻ عيد سڀاڻي آ، چڻ چنڊ ڏنو آهين!

*

چوري به ته هئي چوري!
 ڪهڙو به پتنگ آيو، ڏوري به ته هئي ڏوري!

*

ڪئن ڪالهه پڳڻ چوڙي.
 چو! سچ نه ٻڌائيندين، هو ڪير هيو ڪوڙي؟

*

گهگهرو ته پڇايو ٿي،
 هو ڪوھ مٿان چورو، جنهن ڪوس چڪايو ٿي!

*

تو پوک جڏهن پيئين،
 ڪو پهر ويو گذري، جنن وٺڻ اڳيان ويئين!

*

تو انت چوين ڇا ڪي!
 هي پيار ڪٿان آيو تون سوچ ته ممتا ٿي!

*

هو سونهن آجهاڳ آهي،
جيڏانهن وڃان تو مان، ايڏانهن ته ماڳ آهي!

*

ڇا حسن پرست آهيان؟
تو ۾ ته آلوٽ آهيان، ڪو مست آست آهيان!

*

هي راتِ آزلُ آهي،
تون ياد آچين پيئي، هر باتِ آزلُ آهي.

*

بس لڙڪ رڳا ٿيندو،
ٿي ڊپر وڃي آهي موٽينءَ به ته ڇا ٿيندو؟

*

اڄ ڪارِ پنهنوءَ کي آ
سسئي نه خبر ڪائي پي يارِ پنهنوءَ کي آ!

*

موملَ تہ چڙيو راڻو،
سومل، نہ ستي راتيون مَنُ آجَ بہ ويڳاڻو!

*

تون خوابَ تہ ڪونہ آهين؟
جو آبِ اندر لرزي، مهتابَ تہ ڪونہ آهين؟

*

اڄ پياسَ لڳي ڏاڍي،
اي پيار ڪٿي آهين، آ تاسَ لڳي ڏاڍي!

*

وئي عمر ڪراڙي ٿي،
ٿي دل تہ چيو ڏاڍو پيهارَ ڪهاڙي ٿي!

*

ڪيڙي نہ حسينَ آهين؟
بي لاءِ هجين چاڀي، مون لاءِ تہ دينَ آهين!

*

اڄ نِنڊَ ڦٽِي آهي،
تون ياد اچين ٿي پِي، ڇا ياد ڇٽي آهي!
*

◆ اي ڇيلَ ڇيلي ٿون،
ڪيڏانهن هلي آهين، اڌ رات اڪيلي ٿون؟
*

ڇوري ته رڳي ناهي!
❖ ٻڪرارِ ڪنوڻ آهي، گهرِ پو به پڳي ناهي!
*

جي ڳالهه ڪٿي ڪٿ ۾،
تو ڪپرُ ڏسي ڪنهن جي ڪلهه رات ڄنڊا پٽ ۾!
*

تو کان به مٿي آهي؟
تو کي ته ڏٺو ناهي، ماڳي ته ڏني آهي!
*

◆ ڇيلَ ڇيلي: نازنين.

❖ اتر مان ڪنوڻ ڪچندي آهي ته ان کي ٻڪرار ڪنوڻ چئبو آهي.

تون سَدَّ هَنئين سَرَتِي!
چا وَجَّه وِجايو مون توکان نه چَمِي وَرَتِي؟

*

اَج، شِيامَ گُښيون گوږيون!
چنْ اَنءُ کُښيون آهن، توکان به گُښيون گوږيون!

*

چا لاءِ جَدَا آهين،
اي عشق پَلِي آئِن تون ئِي ته خُدا آهين.

*

هو چَپَ گلابي ها،
جن ماڪَ جيان پِيَتو، کيڏا نه شرابي ها!

*

تون آءُ، سَهيلي اَن!
ٿِي ناوَ اچي تون ڏِي چو اِيئَن اَكيلي اَن!

*

تو لاء ته سانورڙي،
مون چنڊ جهليو آهي، ڪجهه ٻيه ته بانورڙي!

*

ڄڻ جيءُ جهٽين ٿي تون!
ڄڻ تار نوائين ٿي، رابيل پٽن ٿي تون.

*

ڇا پيار سڃا آهن؟
مون کي به ته تو وانگر ڪجهه ٻار ٻڃا آهن!

*

تو ساڻ سڃائي وئي،
ٿو ڪير چوي منهنجي ائن عمر آڃائي وئي!

*

گل مهر ڪڙيا آهن
ڄڻ ماڪَ پئي آهي تو جيئن ٿڙيا آهن!

*

هڪ راتِ اُڌاري ڏي!
اي عُمَر! پرينءَ سان ٻي برساتِ اُڌاري ڏي!

*

تو وٽ به گهڻ گويون،
اي شيامر سنڌو پِرسان منهنجون به ته ڳڻ گويون!

*

اوهي نه پهي آهي،
جا عمر رهي آهي تو لاءِ رهي آهي.

*

اڄ رات آچي آهي،
قاساءِ انهيءَ کي تون ماڳر به مڃي آهي!

*

تون پاڻ هلي آئين،
اي عشق فرشتي جئن هيڏانهن يَلي آئين!

*

جنهن وقت مجاز آهين،
اي عشق عبادت آن تون عين نماز آهين!

*

تون رات لڪي ايندينءِ،
جنهن وقت به چاندوڪي ٿوري به ڦڪي، ايندينءِ!

*

ڇا رب رڪيون منهنجون؟
تو ڏانهن ڏسڻ ڪارڻ هر وقت اکيون منهنجون!

*

اي پوپٽڙا ڪيڏانهن؟
هي گل ته چڻي ويو آ، ٻيا واس ويا ڪيڏانهن؟

*

هي ڇپا ڇپن وانگر،
مون سان ته مليا آهن درياهه- ڪپن وانگر!

*

چا چڱڻ۔ سڳند آهي!
کيڏا نه بسنت ان ۾ چا سڳڻ۔ سڳند آهي.

*

برسات ڏسي پيئي،
چا هيءَ آها آه جا ڪله رات ڏسي پيئي؟

*

ڪنهن جاءِ ته هوندينءَ تون؟
مون کي ته وساريو ٿي ٻي لاءِ ته هوندينءَ تون!

*

کيڏو نه وڻين ٿي تون،
برسات جيان چن مان، هر روز چڻين ٿي تون!

*

سڀ چاهه پيا چاهيون،
درياهه جيان دل آ، مون لاءِ سوين سانهيون!

*

وسرن نه گهٽيون ۽ گهر،
♦ تون انهم آکين اڳيان، هن وقت به هائيدرا!

*

ڏوريون به ته ڏس پٽ جون!
هي پيار به پيار آهي، ايڏي ته نه ڏي ست تون!

*

هي هونءَ ته پل جيڏي!
تون نانه ته چڻ آهي اڄ راتِ آزل جيڏي!

*

اٿن ساڙ سڙي ويندين!
ڪا لهس نه تو ايندي جنهن وقت لڙي ويندين.

*

هٿو ڪم ته چوراڻو،
راڻو به هيو راڻو، مومل نه ڪيو ماڻو!

*

تو ڇا نه چڱو ڳايو!
 ◆ ائين ڳاءِ نه لوڙائو، آچند لهي آيو.

*

تو ڏانهن ڪڏهن گهوري،
 ڪيڏو نه ڏٺو ماضي، مون آه اڪيون پوري!

*

ڪٿ رات سڪي هوندين،
 ڪو ڪٿ نه تون ڪنهن وٽ اي پيار پڪي هوندين!

*

تقدير ته ڪانه آهين؟
 جي آءُ نه هان رانجهو، تون هير ته ڪانه آهين!

*

مون پڳو، پڳو ڪوڙو،
 چاندنيءَ ۾ پيارو ڪيترو لڳو جوڙو!

*

ڪر ياد نه پيارن ڪي!
ڪجهه جهونجهڪڙو آهي، آ نندِ ستارن ڪي.

*

هٻڪارَ هوائن ۾!
ڪنهن وقت اچي ملندين آ سارَ هوائن ڪي.

*

تسڪين اچي پيئي،
هر چيز هٽائي ڇڏَ هو 'ڪين' اچي پيئي!

*

ڪوانت نه پارَ آهي!
تو چنڊ وڃي آپ ۾ هيٺانهن پيار آهي.

*

ٻاهر ته بتيون ڪيئي،
پر جوتِ ننڍي گهر ۾، جا شمع ڏئي ويئي!

*

ڪجهه ڏينهن بهارن تي،
ايڏو ته نه پل پوري، تون لال ليارن تي!
*

اظهار نه آ ڪوئي،
اٿن سمجهه نه پر توسان مون پيار نه آ ڪوئي.
*

ٿي پير سرءُ ساھي،
گل ناز ڪيو ڪيڏو؟ اڄ مند هٿان چاهي!
*

پو ڇو نه وٺيون آهن؟
جن وار هيا گهاٽا تو جيئن گهڻيون آهن!
*

ڪيڏانهن وري نيندينءَ؟
ٿو چنڊ چوي مون کي، ڪر نند نه، تون ايندينءَ!
*

هي هُٻَ، هَوا جهوتو!
چو چئن گسي ويوائن، ڪا سارَ ڏئي ٻوتو؟

*

تو لاءِ ته سانورڙي!
پر سال! ڪنان آهي دل ڪيئن نه بانورڙي!

*

هي روح رتو چوندي،
انبوه منجهان مون کي تو ڪيئن وتو چوندي؟

*

ڪهڙيون نه اڪيون آهن!
جن لاءِ صديون ترسيم سي ڄڻ ته سڪيون آهن!

*

هي چپَ پرين ٿنهنجا
درياه جيان من ۾ ٻئي ڪپَ پرين ٿنهنجا.

*

اِئن چاهه هيو دل ۾
چڻ سڄ لڻي ڪوئي درياھ هيو دل ۾.

*

تون هاڻ نه ٿي وسرين!
آن چند جيان ڪائي چانداڻ نه ٿي وسرين!

*

ڪيڏانهن ڌڪين ٿي تون؟
جئن مالھ چڪي ڪنگريون اِئن روح چڪين ٿي تون!

*

هي لان مٿان ساڙهي!
ڪيڏي ته چهر سائي ڪيڏي نه شفق ڳاڙهي!

*

تون اڳ به هئينءِ منهنجي،
پاڪر نه ڀلو آهي، خوشبوءِ اها تنهنجي!

*

ڪاڏانهن وئي آهين؟
تون انھ شفق وانگر تيڏانهن وئي آهين؟

*

ڪو ڏينھن تَتو ڪونهي!
گھر چونه سنڌ ۾ گوليان پَر ڪوبہ پَتو ڪونهي!

*

ڪيڏي نہ سڳند آهي!
ڏس مُند اچي وئي ڇا؟ موتيو تہ ڪَڙيو ناهي؟

*

سَنجُوڳُ بَرُو آهي!
◆ ڪنھن رات چيو مونکي، هر پوڳُ برو آهي؟

*

اي پيار بسنت آهڙو!
هِن ريت ٿيو ناهي ڪَنھن وقتِ بہ ڦوٽهڙو!

*

◆ نوٽ: 'پوڳ' هنديءَ ۾ وصال کي چئبو آهي. اِهو لفظ سنڌي هندو، سنڌيءَ ۾ عام طرح ڪم آڻيندا آهن.

سوغاتَ ڏيان توکي!
 مون ته وَتَ رڳي دلِ آشيءَ ڪا ته ڏيان توکي!
 *

تو وارَ نه هَل ڇوڙي!
 ڏس، خلق سڄي نظرون تو ڏانهن پئي موڙي!
 *

تو لاءِ جَتائون آ،
 اڄ شامَ ڪراچيءَ جي گهنگهور گهٽائون آ.
 *

مان ساز منجهان ڄاڻان،
 تون ڪير؟ ڪٿي آهين؟ آواز منجهان ڄاڻان.
 *

پانهون ته هيون دانهون!
 پر آنءُ پَرارِ آهيان درياهُ رڳو آهون!
 *

ٿي رَتَ ڏٺي ڌوڪا،
۽ مينهن پوي سڀ تي، جئن ڏک ٿين ڌوڪا!

*

ڇمڪاءِ نه اٿن چيرون!
ڪيڏانهن هلي آهين اڃ ڏينهن ڏٺي جو تون؟

*

آ ڏينهن ته ڏورين ۾،
ڪنهن وقت ته چل چوري، اڃ رات کجورين ۾.

*

جِت ڪانوَ اڪيون نڪرن!
ٿي رَتُ ڪري ريلَ جنهن وقت ٻڪيون نڪرن!

*

اڃ رات سِڪي توکي،
هُوَ ٻانهن وري آهي ٻيهارِ ٻڪي توکي.

*

تو لَمِ تہ پکي آهي،
مون لاءِ تہ سيڪجھ هُو هر وقتِ سڪي آهي.

*

چپ چاپ، لکي چوري!
چوڌار ڏسي ٻاهر پو آءُ چتي چوري!

*

هُو ڪجھ تہ اچي ٿو پيو!
♦ آ چپَ ائين پياري چڻ مورُ نچي ٿو پيو!

*

آئينءِ تہ اتر وانگر،
هر چيز پکيڙي وئينءِ، گهرَ آه نہ گهرَ وانگر!

*

تون ڪيئن ملي آهين؟
اڄ رات سڃاتو مون، ڪلھ جيئن ملي آهين!

*

◆ سنجوڳُ وڻيو توکي؟
مون لاءِ هيو پياري چڻُ ماءُ جڻيو توکي!

*

هي شڪل ڏئي آهي،
بيهار ملي آهي، ڪيڏي نه مٺي آهي!

*

ڪنهن صبح سلوڻي ۾،
توساڻُ مليو آهيان، ڪنهن ڏندَ اڳوڻي ۾!

*

جنهن وقت ملينءَ گهر تي،
تو ياد ڏياريو ٿي ڪو ڏندَ سَمندر تي!

*

اڄ نيٺِ ڏني آهين!
رَسَدار چپن واري، ڪيڏي نه مٺي آهين!

*

ڪيڏي نه مٺي آهين!
توَن بند لفافي ۾ هن جي تہ چٽي آهين!

*

مون لاءِ تہ چڙ ناهين!
هڪ ڏينهن ڪٿي آهين، ٻي ڏينهن ڪٿي آهين!

*

تو رات ڪٿي پيئي؟
هي ڪار هئي تنهنجي ڪيڏانهن لنگهي ويئي؟

*

ڇا جيءَ جهميلو آ؟
هي شهر وڌو آهي، ماڻهو تہ اڪيلو آ!

*

گل ماڪَ تہ گهرندو آ،
جيڏانهن اڏي اهڙا افلاڪَ تہ گهرندو آ!

*

سَمَجُھُ نہ، ڀلي آھين!
 ڪيڏو نہ چڱو ٿيو جو، اڄ رات ڪُلي آھين!

*

هي رات آزل جي آ،
 تون نانھ وڌي آھي، جي آنھ تہ ڀل جي آ!

*

تون مدام آھڙي آن؟
 ڄڻ شَفَق ڪڙي آھي ڄڻ پُسيءَ جھڙي آن!

*

ڏينھن هُو جوانيءَ جا،
 ڪيترا پڪل ميوا، ڪالھ عمر فانيءَ جا.

*

ڪير آنھ ڪھڙي آن؟
 تو جيان نہ ٻي بُرل، تون پسيءَ جھڙي آن!

*

ننڊ ڪونه ٿيون ڇاهن،
راتڙي پئي آهي ڳالهڙيون ڪٿيون ناهن!

*

عشق سان سڄائي آ،
حسن ڪانسوا منهنجي زندگي آڃائي آ.

*

هيءَ جا جواني آ،
تپڙ ڪيتري آهي ڄڻ ندي رواني آ!

*

پيا تازو وڃي تڙ تون
ڇا لاءِ ٿي پيو ان هٿ ڇنڊ ٿيا ڪڙ تون؟

*

عجب آه هيءَ ناتو،
توڪي ڏسي ڀرين مون پهرينءَ گهڙيءَ سڃاتو!

*

کنهن چؤ دڳي ڏنا ها!
هي نيئ سمنڊ وانگر مون ڪٿ اڳي ڏنا ها؟

*

تو ساڻ پيارُ منهنجو،
آيو ڄڻ آه پياري موٽي بهارُ منهنجو!

*

ڌرتي! ته ڪجهه به ناهي،
تو کان چمي وٺي جا سرتي آها ڪجهه آهي.

*

پيو چنڊ کلي پوڙهو،
تو جيئن ٽپي پر ڏي اڌ راتِ وئينءِ لوڙهو!

*

اي پيار ڪٿي آهين؟
هن راتِ اڪيليءَ جا سنسارَ ڪٿي آهين؟

*

◆ ڪله تون شپريٽن ۾،
دعوت ۾ موجود هئڻ ڪيڏانهن وٺڻ ڪن ۾؟

*

هي ٿي- ويءَ تي تون؟
آءُ ته سمجهو آهين، دل ۾ منهنجي تون!

*

چاڪي واڙي ۾،
ڪير رهي ٿو پرسان منهنجي پاڙي ۾؟

*

رات منهوڙي ۾،
ڪيڏو سمنڊ ڇلي پيو آهي، اڄ ته وڇوڙي ۾؟

*

نديءَ نالي ڪير؟
مينهن پوي ٿو، اُپري آيو هيئن پيالي ڪير؟

*

برساتِ پهاڙين تان،
اٿن شعر پئي آئين، ڪله راتِ پهاڙين تان!

*

تمتار ٿيو آهي،
ٿو چنڊ مصور جئن ڪجهه نقش منجهس ٺاهي!

*

جا ڪاله ڪتابن سان،
اُن کان ته چڱي گذري هي رات ربابن سان.

*

اونار ٻڌو، بيهو!
ٿو لاتِ لَنوِي وَڻَ تي، هر وقت نه ٻاويهو!

*

جنهن وقت ويون ڪونجون،
اي روھ سندءِ راتيون ڪيڏو نه پئي گونجون!

*

تون آنه نه گهرڙي ږ،
چن پَن اڏامي ويو كله رات اترڙي ږ!

*

كجه جيء به هاڻي تون!
هان، مَد متو آهي كجه پيء به هاڻي تون!

*

آ پَنڌ پري ڏاڍو،
چوڻيء ته پڳو آهي، آ هَن چري ڏاڍو!

*

كو دُور مري ويو آ،
تي هِنڊ ٻڌي خبرون ٽنگور مري ويو آ!

*

هو صبح ٿيو آهي،
آ هيٺ پئي مينا هن وقت سَتو آهي!

*

پَنجِي به اَتيا ناهن
مان شعرلکان ويٺو سڀ نندَ پيا آهن!

*

مون مَڌ چُڪي پيتي،
♦ تو وڪترِ هارا کي ڳائي به نه دل جيتي!

*

ساجاه صدين جي هان،
تون ڊاه صدين جي آن مان ڏاه صدين جي هان.

*

ڇا لاءِ سَتو ناهين؟
آ مپڙ پياڪن جو، دَر پوٽُ گتو ناهين!

*

هي زهر پيالو پي!
ڪا ڏک نه ڏي ڏک جي، تون جيءَ آيا ڪجھه جي!

*

ڇا چٽَ بڻي آهين،
پنجاه ورهيه ٿي ويا، پوءِ سِٽَ بڻي آهين.

*

اي نارِ پلي آئينءِ!
تون رنگَ منجهان نڪري ڪلهه ڪيئن هلي آئينءِ؟

*

جيڪي به ٿئي، ٿي سو،
مون ذاتِ ڪنئي آهي، تو آهه ڪنيو پيسو!

*

هي کوٽَ ڪٿين وڃ تون
مان شعر ڪٿان پنهنجا، سڀ نوٽَ ڪٿي وڃ تون.

*

پرَ! ايئن پنيوريءَ جا
ڇا لاءِ چنين ٿو تون پرَ! ايئن پنيوري جا!

*

مَن مان - سروور آ،
 كيڏيون نه نديون آهن، جن لاءِ اها گهر آ؟

*

تنهن وقت خدا آهيان،
 جنهن وقت مصور جن سنسار پيو ناهيان!

*

ويدانت ته ڪجهه ناهي!
 هر چيز ٻري پئي هت شانت ته ڪجهه ناهي!

*

جن چار پکي قاسن،
 آڄ مائڪوفسڪيءَ جا ٿا نظر ڦڪا پاسن. ♦

*

رت آه ربابن سان،
 ٿي رات چڱي گذري صديار ثوابن کان!

*

نارو ته وٺي ويندين،
واڳون به آٿي پري، چارو ته وٺي ويندين.

*

انجام پيو آهي،
هو رند ڪٿي آهن؟ هڪ جام پيو آهي!

*

آ گوڙ گهٽائڻ جو،
ڪئن مور رکي پڇري هي دٻي هوائڻ جو!

*

اٺ باڪ ڦٽي آهي!
تو لاءِ ڇٽي ڪهڙي؟ جڳ لاءِ ڇٽي آهي!

*

مون ڪالهه ٻڌو ڏاهو،
هي موت ته نانگ آهي پر ذات به آ ڇاهو!

*

کيڏيون نه ڀليون آهن!
 ڇا ڇا نه کڙيون تين ۾ هي نند وليون آهن!

*

تون کير؟ ڀٽائي آن!
 تون اڄ به تنبورو آن، تون اڄ به ته وائي آن!

*

تا پير کچن دل تي،
 تو ناچ ڪيو، گهنگهرو تا ڄڻ ته وچن دل تي!

*

”ڇو ذات اُڀري آ؟“
 ”تو ڪانو لنوي نيم تي ٿي ڄاڻ ٿي پھري آ!“

*

من مان - سَروور آ،
 ڀربو ته ننديون ٿيندو، جن کي نه ڪٿي تر آ.

*

پينارُ وڌو آهين،
 ٿو جهول جهلي پنهنجي، سنسارُ سڄو چاهين!
 *

آوازُ ته سڀ ڪجهه آ،
 جو سازُ ڇپايو آ، سو رازُ ته سڀ ڪجهه آ.
 *

ڄڻ ڏٺُ ته ٻري ٿو پيو!
 توکي ته لڳو سائو، هي وَڻُ ته ٻري ٿو پيو!
 *

ڪا آڳَ ٻري ٿي پئي،
 هر هنڌِ آلا ان جا، هر ماڳَ ٻري ٿي پئي!
 *

هر روز وڃائين ٿو،
 تو ڪنٺُ ڪڍي پنهنجو مُرلي نه بڻائين ٿو!
 *

تو راڳُ پَري پاري.
چَڙيون ته هندو ناهن، ڪو ڌرمُ نه يڪتاري!

*

ڄڻ پاڻ ته ڪوري تي!
جو گيت پئي ڳاتو مون ڪالهه تنبوري تي.

*

ڪهڙو نه تنبورو آ؟
تي باهه پري جنهن مان هٿ لاءِ ته ڪورو آ!

*

تي رات وڳي ٺُمري؟
ڪو دور درخت آ ڇا، جيڏانهن پڳي ٺُمري؟

*

هي گيتُ اُمنگُ آهي،
ڄڻ رات پني آهي ۽ دُور ڪُهنگ آهي!

*

پِر پاند نه ٻارَن جا!
اِئن وَڻ ته چڻِي ويندا هِي لال ليارَن جا!

*

تو گيتُ وڃي ڪهڙو؟
جو آه صدي گاڏِي ۽ وقت جڳهن وهڙو؟

*

تو ۾ ته پيو جيئان!
جو جام نه ٿي خالي، تنهن مان ته پيو پيئان!

*

ڪامي نه وسامي ٿي،
ڪاڻي ته چڻي آهي جيڪا نه اُجهامي ٿي!

*

هي هٿ ڪلاڪن جا!
کولي ته ڏسو يارو آڄ مٿ ڪلاڪن جا!

*

هو چَندِ ڪَٽيءَ جو آ،
درياهه پيو جهلڪي ڇمڪاڻَ بٽيءَ جو آ!

*

تيسين ته صديون ڪُرنديون،
بهار اچي جيسين ڪا سَنَ هڻي سَرنديون!

*

مون وٽ ته فقيري آ،
هو ڏانهن لڙي وڃ تون، هو ڏانهن آميري آ!

*

ڇا پارُ پُجهايان مان؟
تو چَندِ پَري ٻاهر ڇا لاڻَ وسايان مان؟

*

هي نند وليون آهن،
ڪيڏون پنيون آهن، ڪيڏون جليون آهن!

*

تون جنهن به گهٽيءَ ويندين،
 اي شام وري منهنجي ٿي ڪڪ مٽيءَ ايندين.

*

ان لاءِ ته مان آهيان،
 چاهين ته اڃا تنهنجو مان ڳاهه پيو ڳاهيان!

*

ڇا لاءِ وڌاءُ تيمجهڻ
 سنسار سڄو ئي ٿي، هان آءُ ڪوي تون ڪرڻ!

*

ها، موڪ ٿيو آهي!
 چوايئن ڏسي تنهنجو، منهن سوڪ ٿيو آهي؟

*

ايڏو ته علم ٺاهيو،
 آڪاس رسي جيڪو اهڙو ته قلم ٺاهيو!

*

تون آڇ ته سانورڙي!
هي آه نئون مندر ڪجهه نيچ ته سانورڙي!

*

ڏس، ميل ڏيائيءَ ۾!
سُرهو ته وڏو ڪيڏو تو تيل ڏيائيءَ ۾!

*

♦ مان ڪير اڙي ٻلا!
تو لاءِ جتي اندر، ڪجهه لڙڪ جڙي ٻلا!

*

♦ اڄ رات ته رلڪي کي
تو آءُ پڙهان لپتي ڄڻ سمنڊ ڏنڌلڪي کي.

*

ايندا ته جيئن سانا.
● انسان ڪروڙين پر ايندو ته نه سنتيانا!

*

♦ ٻلا: پنجابي شاعر بلي شاه.

♦ رلڪي: جرمنيءَ جو مشهور شاعر.

● سنتيانا: جارج سنتيانا امريڪي فيلسوف.

ٽڪراو پيالن جا،
فانوس ٻرن ٿا پيا اڌ رات جِيالن جا!

*

❖ ڇا ويڃ! ڪري آهي؟
آ تُونس لڳي تَن ڪي، ڇڻ مُنڌ ڦِري آهي!

*

ٻهروپَ هيا ٻوليءَ،
تو چنڊُ ڏٺو آهي، ڪنهن وقت اسان ٽوليءَ؟

*

دَفَ جِيئن وڄايان ٿو،
هُوَ چنڊُ، جڏهن توکي اڌ راتِ نڄايان ٿو!

*

هي ڏيڍ سٺا آهن،
جئن چنڊ گهٽائڻ ۾ هي ايئن چٽا آهن.

*

هي ڪپر جٽائن ۾؟
ڪنهن وِڙ نه واهيرو جن لاءِ گهٽائن ۾!

*

ٻيلو ته اڪيلو آ!
جڻ رات پئي چلڪي، ڪوئي ته بتيلو آ؟

*

◆ ڪنهن راز جيان سوندا
آڌ رات ٿئي پيئي آ ساز جيان سوندا!

*

❖ پڙلاءِ هلايا ۾،
مان شعر لکان ويٺو هي واءِ هلايا ۾!

*

دونهون ته وڃي ٿو پيو!
جڻ مل وياڻي آ ڪونهون ته وڃي ٿو پيو!

*

کيڏو نه مٺو آهين!
توڻ کڙم منجهان هوندي ڇا لاءِ کٺو ناهين؟

*

درياه مٿان کِلندي،
ميهار ملي ويندا، سَهڻي نه وري ملندي!

*

ڄڻ مَنڊُ گهري ٿو پيو!
برسات جيان پيجل، پيهار پُري ٿو پيو!

*

ڏس رات پني آهي!
هر رات جيان ڪَوتا تو اڄ به ڏني آهي!

*

چَوَندِين ته رباب آهي،
تو آڻُ سِگهان خوشبو، مون لاءِ گلاب آهي!

*

هي راه عقابن جي،
 ٿا ابر اچن وڃ ٿي، آ ڪاهه ربابن جي!

*

ٻيهار اهو ٻُرنڊو؟
 ڪيڏانهن وٺين پيڇل، تون ساز ڪٿي سَرنڊو؟

*

هي ڏينهن ڏرڙ جئن آ،
 جنهن منجهه ڇپيل منهنجو چئن شعر گرڙ جئن آ!

*

ٿو مورتِيُون ٺاهين،
 هر روز آهي ڊاهي، هر روز ٻيون ٺاهين!

*

هر شعر شباب آهي،
 هر سٺ صراحي آ، جنهن منجهه شراب آهي.

*

رنگ رنگ ٻوليءَ ۾،
جئن بسنت ايندو آ هيل آءُ هوليءَ ۾!

*

استاد هيو فاني،
جنهن وقت مليو مون سان ڪلهه ياد هيو فاني.

*

مون شاعري ڪئي آ
تو سو خوشيون ڪيون، پر مون هڪ خوشي ڪئي آ!

*

اڌ رات راڳ ڳائي
♦ آڪاش تو پڄايو مارو بهار ڳائي.

*

مونڪان ڇا ٿو چاهين؟
غالب! تنهنجو شعر هتي آ تون ته ڪٿي ناهين؟

*

جوش مليح آبادي؟
اهڙي ڪابه عدالت، جنهن ۾ آءُ تيان فريادي؟

*

جي واٽ ڀلي ويندين،
سنسارَ وڌو آهي اي يارَ مڙي ويندين؟

*

تيشن نه ڪٿي ايندي؟
ڪيڏانهن پتا ڇهندي ڇا ريل هلي ويندي؟

*

چوڏس ته ڇٽاءُ آهي،
پر مون نه ڏٺو اُن ۾ آخر ته خدا چاهي؟

*

سڀ ڀول پڄون ٿا پيا،
پر ڏيهه اڏارون ڏئي ڪيڏانهن وڃون ٿا پيا.

*

ڪا گهرج نه ٻاهر جي!
 ڊن ٿي راس آچي ايڏي ٿلسيءَ هوا گهر جي!

*

سڀنا به عجيب آهن!
 مان دور آهي توسان ڪيڏو نه قريب آهن!

*

رهندينءَ نه ته ڇا ٿيندو!
 اي عمر! اڃا اڳتي ڪهندينءَ نه ته ڇا ٿيندو!

*

مهمان سرا آهي،
 ڪو ڪيئن چوي آچي ڪنهن وقت قضا آهي!

*

ٿو ماڪَ مٿان لاهي،
 رابيل ٿري پوندي، چوندين ته خدا آهي.

*

ڄڻ مَنڊَ وَڌِي اڳتي!
تون ٻيلھ، ھنو ساڳو، ٿو چنڊ وَڌِي اڳتي!

*

تون تارِ تَرِي ويندين؟
ڇا لاءِ آبالو آن جي نيٺ مَرِي ويندين!

*

آيو ته آتل آهي،
ڄڻ چورُ پَڻ تي آ، ھي ڪير؟ آجل آهي!

*

زيتون ڪريو ٺھ پھ،
ٿي تارِ مٿان آئي، جنھن وقت چَتونءَ چھ چھ!

*

ڪو خوابُ ھئي گاڏي،
ھو ماءُ بچن سوڌي ھو ڏڏَ پري ڇاڏي!

*

ڪُجهه گهارِ سرائن ۾!
آ نيٺِ هتان هَلڻو پي. پارِ قِضائن ۾!

*

هي گهاٽَ مٿان ڪيئي،
پيڙي ته وئي پَرجي، ويئي به آڙي ويئي!

*

اي موتَ آجا جيئان!
آ ڏکُ بچيو باقي، ڪُجهه ترسُ اهو پيئان!

*

پانيءَ ته مري ويندس؟
سنسارَ! هميشه لَمَ مان ڪونه ٿري ويندس!

*

ٿو وٽَ جيان ڪامان،
♦ ڪا مَتَ نئين آهيان تو جيئن ڪبيرا مان!

*

بيڪار نه ڪرڻي آ،
اوندهم ته نه آ هر شيءِ، ڪا جوتِ نه مرڻي آ.

*

تو لاءِ ته ڀارت آ،
جنهن لاءِ به آيو آ، هي موتِ ڳجھارت آ!

*

♦ ڇا تون ته سڌارت نانه؟
ڇو پيار سوا تهنجو ڪوئي به ڀدارت نانه!

*

تون ڪونه مري مرندين،
ڪجهه ڏينهن رهي پاسي، ڀانيان ته وري ورندين!

*

هي موت اکر آهي،
ڏس هِيءُ به ساڃاهي، هر چيز آمر آهي.

*

اي موت جڏهن ايندين،
تون گيت ٻڌي منهنجا، ڪجهه وقت ته سوچيندين!

*

ڪيڏانهن وٺي ويندين؟
هر طرف ته مان آهيان جيڏانهن وٺي ويندين!

*

ٻيهارَ جِياري ٿي،
هي کوهه اڳيان نيسرَ ڪا ياد ڏياري ٿي!

*

هي چانهه مري وئي آ
هوڏانهن ڪنڊي ڪاڻي، جنهن هيٺ ڪري پئي آ!

*

سوگهو ته هيو ڏاڍو،
هي ڌار هوائن کان، پر ڪير چوي؟ واڍو!

*

ٿا پاڻ رڳون خبرُون،
هڪ طرف سَتون ٿنهنجون ٻي طرف سَوِين قبرون!

*

ٿي لاٽ ڪَري سانجهي،
ڪو ٿاهه نه ساگر جو، هو هيڪلڙو مانجهي!

*

اڄ رات خُدا ايندو،
تون آڻ به تازا گل، جو موتَ جُدا ايندو!

*

ڇا زهر پياريندين؟
سقراط جيان مونکي ٻيهار جياريندين؟

*

بس! آڻ رڳو آهيان،
آ سمنڊ اڳيان ڪيڏو، ڪيڏانهن پڳو آهيان!

*

اي موت! ڀلي آڇ، ويهه!
تون لاه جتي ٻاهر ۽ پوءِ اسان وٽ پيهه!

*

ڄڻ هيل ته آڻ آهي!
هي روز تڪا چاقو، ڪپڙي نه سڙاڻ آهي!

*

ٿو جاڳ نه چاهين تون؟
ڪا نند انوڪي آن، ڇا موت نه آهين تون؟

*

تون ڪير؟ نه ٿو ڄاڻان
ڇا لاءِ پڳو آهيان مان هيئن ڪڏهن پاڻان!

*

تون ڪير؟ آجل آهيان
مون ڏانهن آچين ٿو تون؟ پر مان ته ازل آهيان؟

*

توتي ته رڪي آهي!
سُقراط ته ناهيان مان پر زهر چڪي آهي.

*

گهوڙو نه جهليو، ويندس!
بس هاڻ گهڻو پيتو، بس هاڻ هليو ويندس!

*

ڄڻ ڇنڊ به پيلو آ!
ميهار ويو ڪاڏي؟ اڄ روح اڪيلو آ!

*

آ موت وڏو ڌوڏو،
هر ڳالهه وساري ٿو، ان جو ته رڳو لوڏو.

*

اي! موت نه ماريندين،
تون انهن رڳو ڏيئو، بس راتِ اڃاريندين!

*

اي موت ڪڪر آهين،
گھنگھور گھٽا وانگر ڪيڏا نه چڪر آهين!

*

مون کان به پراھون ٿي،
تو موت مري هرڪو تون موت مٽاھون ٿي!

*

پاڻو ته اھوئي آ!
تون آءُ پکي، دل جو دائو ته اھوئي آ!

*

سنسار مچيري جو،
تو روز مچيون ماري، هي چار مچيري جو!

*

هي سمنڊ آجھاڳ آهي،
جنهن لهر مٿان آھين سا لهر ته ماڳ آهي!

*

کنهن کي به پَرو ناهي!
تو سمنڊ هڻي چوليون ڪوئي به ترو ناهي!

*

کيڏانهن اڳي نيندين؟
اي موت! مسافر آن ڪت رات گذاريندين؟

*

تون موت- گهڙي آهين؟
ڇا لاءِ دڄان توکان ايڏي ته ڪڙي ناهين!

*

اي موت مٺو آهين،
جئن آنءُ ڏٺو توکي ٻي ڪنهن به ڏٺو آهين؟

*

تو ڪجهه ته چيو آهي!
هئن وڏَ ڦڙو مون تي ڇا لاءِ پيو آهي؟

*

آج رات رتل آهي،
 اڄ رات هتان هلجي ميڙو ته متل آهي؟
 *

تون ڪير مگر آهين؟
 درياھ وهي ٿو پيو، ڇا نند ڪپر آهين؟
 *

سنسار به مايا آ،
 جو چنڊ وڃايو آ سو ڄار به مايا آ!
 *

ڇا ڏيهه ڇڏين ٿو تون؟
 جي هيل پئي آهي، ڪيڏانهن لڏين ٿو تون؟
 *

تون مان ته مڃيون آهيون!
 ٿو موت جڏهن ماري ڪيڏيون نه اچيون آهيون!
 *

جي موتَ ڏٺو پيڙو،
خود چُهنب منجهان ڪرندو، اي ڪاٺ ڪٺا ڪيڙو!

*

وڻ کي به ته پَر آهن!
تو چانهِ ڏٺا ڪونهن اُن لاءِ به سفر آهن!

*

پيار ڪڏهن ملندو؟
اي راهگذارو هو ڪيڏانهن ويو ڪلندو؟

*

ڪيڏانهن وٺين ڪلڻي؟
تون نانه وري، مون کي پيار ڪڏهن ملڻي؟

*

ڇا اُن آڪيلو هان؟
'تون' ساٿ ڇڏي ويندين، 'هو' آه سدا مون سان.

*

هَل وقت پَنو آهي؛
اهڙو به پڪي آ، جو وَڻ لاءِ رَنو آهي؟

*

ڇا جهونجِهڪڙو آهي!
ڪاٺي ته بڻي آهي ڪوئي ته پڙو آهي!

*

رت پونءِ رڳو ماڻهو،
تو موتِ مَري پَنهنجي، جي پونءِ رڳو ماڻهو!

*

تون ڪير؟ ملايڪَ آن،
ڇا آه به ڪجهه اڳتي؟ مون لاءِ وڏو شڪُ آن؟

*

ڪوئي ته چوي ساڏو،
سنسار کڻو آهي يا آه ٿيو واڏو؟

*

کيڏو ته ڦڏو آهين!
توڻ کيئن آئو هوندين ايڏو ته وڏو آهين!
*

تو ڳجهه سلڻ چاهين؟
ڏسجانءِ متان پنهنجو تون پاڻ رڳو ڊاهين!
*

توڻ نانھ پري سائين!
مون سمنڊ پئي سونجهو، ڇا لاءِ ترې تائين!
*

آ پار پڳي پيڙي،
ڪوئي ته پٽ تي آ، يا آھ رڳي پيڙي؟
*

نادان پيو ڳوليان،
تنهنجو نه پتو جن سي انسان پيو ڳوليان.
*

چا راه گئي ويندين؟
تو هتَ ڏٺو آهي ڪيڏانهن وئي ويندين؟

*

چا لاءِ پيو دانهين؟
جا روز سڏي پيئي تنهن آءِ جيان آهيان؟

*

شهنا جيان آهيان،
ڪنهن آه ويڏيو مون کي جو هاءِ جيان آهيان؟

*

تو سور ڏئي ماريين،
پيڙا ته ٺهيو، ڇو تو، تون پورَ ڏئي ماريين؟

*

مان موت مٿاهون هان،
جي ڏور ڏسين مون کي اڳ کان به اڳاهون هان؟

*

چا رَوِءِ زمين آهين؟
ڪٿ نام مڪان اهڙو، جت تون نه مڪين آهين!

*

هر رڙ به ته آ مايا!
تاريخ سڄي ٻيهر جي گهڙ به ته آ مايا!

*

تو هانءِ هجي - سڀنوا!
تو ڊپ ٿئي ڪنهنجو؟ تو ڪپر ڊجي - سڀنوا!

*

هي ناد وڳا ڪنهن لئه؟
ڪوئي ته گوالو مٿو چرڪيا ته ڍڳا ڪنهن لئه؟

*

موت هڪ جدائي آ،
جا اڳي ڪڏهن توسان آنءِ آزمائي آ!

*

هڪ نئون نڪار آهي،
جي اچي خزان کان پوءِ موت هڪ بهار آهي.

*

زندگي ڀرولي آ،
پر ڏسڻ اڳ سوچي موت کان به سولي آ.

*

آ ڪائنات ڪيڏي!
اي ڇنڊ! اي ستارو!، ڪنهن جي برات ايڏي؟

*

اوچي نهار ڪنهن جي؟
اي ڪائنات تو ڀر ايڏي اڏار ڪنهن جي؟

*

ڪهڙو پڪيڙو آن؟
توڙي وئين اڏامي تون اڄ به ليڙو آن!

*

وقتَ جڏهن نه ٺڳ ڪوئي!
عمر کان ڪسي ڳٺڙي هڻن ويو نه آڳ ڪوئي.

*

ٿو ويڃان پري تائين،
اي آنت ڳولها ۾ سمنڊ جي تري تائين.

*

ايڏو به نه ٿي پڌڻو!
آ ڪپر هتي جنهن کي آهي نه هتان لڌڻو.

*

سپنا اياز سائين!
چو اٿن ڇڏي وڃن تون، ساپيا اياز سائين؟

*

سڱ ڄاڻ ته آهي ڇا؟
ڊڪ آه سندس ڪارڊ ڊڪ ڄاڻ ته آهي ڇا؟

*

هي جو چڙو چاند،
ڪيڏي ٿي باه سان ڀري ٿو برهمانڊا؟

*

تنهنجا پارَ پارَ
ڪوئل جي ٺهه ٻه ڀڳي ڪٿين ۾ ڪوڪار.

*

ڏولي ته اچي ٿي پئي،
ڪو آه پٺيان پردي، ٻولي ته اچي ٿي پئي!

*

ٻولي ته سندءِ سولي،
مون لاءِ ته تون اٿن آن، جئن ماءُ ڏيئي لولي!

*

خاموش! خدا آهي،
تو لاءِ جدا هوندو، مون لاءِ جدا ناهي.

*

چڻ سَنَبَ پيا تَرَڪن،
ڪوئي ته مَري ويو آ؟ گهوڙا ته پيا چِرڪن!

*

تو کان ته وڏو آهيان،
تا سَمَنڊُ چُون توکي، ڇا آَنءُ ڦڙو آهيان؟

*

ڇا تارِ ترانِ توسان؟
درياهه ته آ ڪيڏو، ٻي پارِ ترانِ توسان؟

*

ڪجهه سوچ ته سَرتا آ
هوڏانهن به ٿي ڪيڙا، هيڏانهن آمَرتا آ!

*

تون ئي ته سَهارا آن،
سنسار نديءَ وانگر، تون ڪَپَ ڪنارا آن.

*

تائيدَ تہ کا ناھي،
مان ھيل ٻڃي ويندس اميد تہ کا ناھي!

*

ھي ساهُ بہ تون آھين،
سيسارُ بہ تون آھين، درياھُ بہ تون آھين!

*

ھي تارُ بہ تون آھين،
ميارُ بہ تون آھين، سيسارُ بہ تون آھين.

*

بسِ آن ھليو ويندس،
ھي آھ سِدو توڏي، گسِ آنُ ھليو ويندس.

*

کا باکَ ائين ايندي،
مان ننڊ پيو ھوندس ڏونڌاڙ پئي ٿيندي!

*

پيرو ته اڃا ساڳيو!
 ڪيڏو نه پري اڌري هان نند منجهان جاڳيو!

*

وڃَ دُور مڌامي وڃ!
 تون سار نه پيڇري ڪي، ڪنهن وقت اڌامي وڃ!

*

اي عُمَر وڃين پيئي؟
 درياھ پيو چلڪي تون بَندَ پڇين پيئي؟

*

اڄ گهاتُ چمي تنهنجو،
 في الحال ٻڌي ٻڙي، مون گهاتُ گهمي تنهنجو.

*

جي ڇنڊَ جهليو ويندس!
 ڪيڏو به ڪَٽَ ڪَرنڊا، اي ناو، هليو ويندس!

*

کيڏو نه مٺو سڀنوا!
آباک ڦٽي؟ پٺڇي تو رات ڏٺو سڀنوا!

*

هي ساهه گهڻو رهندو؟
اي ناوا! هليو ويندس درياهه پيو وهندو؟

*

تونين مڇي ماري!
تو واهه چلي ان ۾ بي ساهه نه سينگاري!

*

ها چنڊ مڇي آهي،
پر ماڱريو سارو هي مند مڇي آهي!

*

چوڏول پيو ڦرندو،
تون هيٺ مٽي ويندين، هو گول پيو ڦرندو.

*

چا لاءِ وڌڻ گهانهو؟
 ڪيڏي نه مزي سان ٿي ڪلهه رات ويو ڄانگهو؟

*

جي رات وهيا ٿيندي!
 ٽن شامَ گجيءَ تي ئي ڪجهه نندَ اچي ويندي!

*

منهنجو به خُدا آهي،
 ڪنهن وقت گلاب آهي ڪنهن وقت صبا آهي.

*

ڇا پَنڌَ پڄائيندا؟
 ◆ ڪنهن وقت هڏا منهنجا شرناڻا وڄائيندا؟

*

اي پوپٽڙا ڪيڏانهن؟
 جيڏانهن نظر آيو تو آه خُدا تيڏانهن؟

*

بي کي به پراڻ آهي!
جي ڄاڻ اها ڄاڻين خنجر به مياڻ آهي.

*

تون تيز ڪتاري آن،
♦ مرهر به ته تون آهين، تون وار به ڪاري آن!

*

پيهار نه هي ايندو،
پل گل جيان آهي، ويندو ته چڻي ويندو.

*

اي موت! پلي آئين!
موکل نه وٽه مونکان، جنهن وقت هلي آئين!

*

ڇو ذاتِ وسامي ٿي؟
ڇا باک ڦٽي آهي ڇا راتِ وسامي ٿي؟

*

ڪاري به نه ڪيڙائو!
تو سَمندُ ڏسين ڇا لءِ تون سڄَ لٽي پائو؟

*

مون لاءِ گهڻا ڪپڙيءَ؟
ڪي ڏينهن اڃا هلندا، هي ڪُجهه ڪٿا ڪپڙيءَ!

*

پيهارَ به ملنداسين،
ڪنهن دورَ ستاري تي ٿيهارَ به ملنداسين.

*

بس ڄاڻُ پئي آهي،
مون لاءِ رڌي تو هيءَ ڇاڪاڻ ڪُني آهي؟

*

آ جاڳَ وڌي ويتر!
تي جهونجهڪڙو جيسين تو نندَ نه آ ٿيترا!

*

جئن ماڪَ اڏامي ٿي،
اي آدميو! آخر هي خاڪَ اڏامي ٿي.

*

آهي به ته ڇا آهي؟
جنهن جوڙَ سڄي جوڙي ڪوئي ته خدا آهي!

*

تون عرش پڄائين ٿو؟
هي ٻيڙ پري ويندا جن لاءِ ڪنائين ٿو!

*

هي گهاو هيا تنهنجا؟
ٿي آءُ انالاحق چيو، پٿراو هيا تنهنجا.

*

اي موت لهي سگهندين؟
ايڏو ته پري آهيان تون ڪيئن ڪهي سگهندين؟

*

تون ڳولَ خدائيءَ ۾!
آ ڪيرُ ڪٿو توسان هر وقت جدائيءَ ۾؟

*

اڳتي به سفر آهي،
♦ استاد بخاريءَ کي، چَوَ پيرَ ته ڪجهه ساڀي!

*

چوڌار ڪٿيون آهن،
سنسار ٻري ٿو پيو، ڪيڏيون نه بتيون آهن!

*

ڪجهه وقت ٽري ويندو،
جي موت گهٽائڻ کي ڏسندو ته ٽري ويندو!

*

ڪنهنجي نه مڃي ٿي پئي،
سَوَ ڏيڏَ ڏيو يارو، هي دل ته وڃي ٿي پئي!

*

ڪا موت مهل آهي؟
ڪنهن لاءِ ڀڏي پوي ڪائي به ڪهل آهي؟

*

ٿي دانهن ته ڏورين مان!
جنهن وقت وهيا ڪپريا، بندوق ڪجورين مان.

*

ڇا نڊ سڏي ٿي پئي؟
ڪيڏا نه وڃائي آڃ هئن گهنڊ سڏي ٿي پئي؟

*

سنسار ڏسان توسان،
اي چنڊ اگر ترسين ٻيو پار ڏسان توسان!

*

ڄڻ دور پيارن سان،
مون ايئن ڪيون ڳالهيون، ڪلهه رات ستارن سان!

*

سنسارَ جيان سڀنو؟
جنهن نڀڻا اکين ۾ آ، تنهن ٻارَ جيان سڀنو!

*

هي موتُ ته پلُ آهي،
جنهن راتِ ملين ٿي تون سا راتِ آزلُ آهي!

*

آ جڳَ سڄو سڀنو،
هي ماڳَ به اُن وانگر، جڻن دڳَ سڄو سڀنو،

*

اڳَ مور هيس ڇا مان؟
اڄ رات گهٽا وانگر، گهنگهورُ هيس ڇا مان؟

*

جنهن وقت مَري ويندس،
درياهه وهي ٿو جو تولاءِ ٿري ويندس.

*

هن لوڪَ منجهان لڏجي،
هَتَ نانھ رهيو هَتَ ۾، ڪيڏانهن ويو ڇڏجي؟

*

ڪنهن جاءِ مليون ڊيلون؟
ڪيڏانهن وئي ڪٿيا، جنهن جاءِ ٽليون ڊيلون؟

*

ڪيڏيون نه ڳليون آهن؟
سو سال اڳي پياريون، جنهن جاءِ مليون آهن!

*

اي موت سندن ٻولي،
ايڏي ته مٺي آهي، جئن ماءُ ڏيئي لولي!

*

چونڊي ته ڳتي ڏاڍي!
اي موت! سمن ڏيندين ٿي نند ڦٽي ڏاڍي.

*

قدرت ته حساب آهي،
هر انگ اکر ان جو محفوظ ڪتاب آهي!

*

موت جي قريب آهين،
پو به ايتريون مستيون، ڪيترو عجيب آهين!

*

ڪو نه ٿو لڳي ڪوڙو،
موت هڪ ڪهاڻي آ، جا ٻڌي پيو ٻوڙو!

*

دردُ آه چاٽيءَ ۾!
پو به ڪيترو آهي آسرو حياتيءَ ۾!

*

♦ هي جاءِ ادب آهي،
هت آءُ جُهڪي ويجهو، اي موت جُئي لاهي!

*

اي موت! جڏهن ايندين،
ڪنهن وقت به مون غافل پل لاءِ نه پائيندين!

*

اي موت! پڇيئ ڪنهن لاءِ؟
هر وقت ته ٻاهر آ، ڪنهن جاءِ ڪڏهن ڪنهن جاءِ!

*

ڪو ڪٿت نه هاڻي جو،
ڪيڏو نه مگر سوچيو تو آهي سڀاڻي جو.

*

هي پٽ منجهان پينگهون،
تو لاءِ اسان باقي، ڪجهه سال پيا اينگهون!

*

ڪئن ڳوٺ ڇڏيندس مان!
جنهن وقت سکر آيس تو ڏانهن به ايندس مان.

*

اوٺارَ اچنَ ٿا پيا،
تونَ آٺهَ لڏي سانَ گڏ، آٺارَ لڳنَ ٿا پيا.

*

هي پٺتَ پهاڙنَ جو!
هيسينَ ته پلوَ ٺاهيانَ ڪو هٺتَ پهاڙنَ جو!

*

ڪيڏانهنَ جهڪي ڏاڇي،
اڄ ڪالهه سياستَ جي مونَ واڳَ پئي جاڇي.

*

هڪُ مينهنَ ڪري ڪڙڪا،
بيو وڃُ وراڪا ڏي ۽ رعدَ ڏئي دڙڪا.

*

طوفانَ لڳا ڏاڍا،
ڪيڏيون نه ٿيون ٿاريون، ڏسُ ڌارَ پڳا ڏاڍا!

*

پوري ته ٿئي پڻ ڇڻا!
 ڏسجانءِ جڏهن پائڻ، پهراڻ، نوان وڻ ٿڻ،

*

سو سڄ ڪڙي پوندا،
 جنهن وقت بسنت ايندو گل ايئن ٿڙي پوندا!

*

هي روجهه هيو رڻ ۾،
 جو رات چلانگن سان ڪيڏانهن ويو ڪڻ ۾!

*

ٿي بس ويهي ٽڪڙي،
 هي شهر وڌي ٿو يا ٿي ڄار اٿي مڪڙي!

*

ڪو چرس چڪي اڳيان،
 آ بس هوا وانگر ٿو موت ويهي دڳ تان.

*

جي پارِ پڳا ڪرھا،
چا لاءِ پُڄيئَ هاڻي آرھائِ ھيا سرھا!

*

ڪا باڪَ اُڀرڻي آ،
هن سچَ جيان سچَ جي ڪا ساڪَ اُڀرڻي آ!

*

تون سوچَ تہ پَنٿُ آھيان،
نانڪَ بہ ڳرنٿُ آھي ۽ مان بہ ڳرنٿُ آھيان.

*

جا واٽَ وڃان ٿو مان،
پيرا تہ چٽا آھن اي ماٽَ وڃان ٿو مان.

*

ڀانيان تہ ڀلو آھي،
پنجاب نہ ٿو ڄاڻي باھو ڪي ٻلو چاھي!

*

مون لاءِ پٽائيءَ جو،
 ڇا لاءِ سدائين هو پيغام جدائيءَ جو؟

*

هر وقت سنڌ سارون،
 تون دور سَهيڻ تَرَڪن، ڪنهن وقت به ديوارون.

*

آ پارِ پتڻُ ڪرڻو،
 ريڍارَ ته سڀ کان پوءِ اڳواٽ ته ڌڻُ ڪرڻو.

*

هي سِرَ نه سِرُون آهن!
 جيڏانهن به ڏس ٻيلو ڪيڏا نه مِرُون آهن!

*

ويسام ڪيو ويڙها،
 ڪنهن وقت وري ايندا شهتوت مٿان هيڙها!

*

گهنگهور گهٽائڻ کان،
هوڙا ته بچي ويندا، پر تيز هوائن کان؟

*

اڄ چنڊُ ته ساڻ آهي،
تون وڳڻ وٺي ويندين؟ ڪجهه دور وٽاڻ آهي!

*

اي خواب! تڙيا ماشا!
ڄڻ ڳاھُ ڳجهن جو ها ڪنهن هنڌ سوين لاشا!

*

ڪجهه ڏونڊ پئي تازي،
ڪا هلِ هوا ۾ آ هيڏانهن ڳچي لاڙي!

*

ڪيڏانهن ڪهن ٿا پيا؟
گهوڙا ته سوين ٽقرا ڄڻ هيٺ لهن ٿا پيا!

*

هي جهنگ وڌو آهي.
هيڏانهن لڙون هاڻي، ايڏانهن ڪڏو آهي!

*

تون انهن ته پاڻيءَ ۾؟
هوشو به مٿو هو پر ٿي ويڙهه مياڻي ۾؟

*

هاڻي ته درندا ها،
ڪنهن وقت ته ڄڻ مون وٽ انسان پرندا ها!

*

تون هونءَ مري ويندينءَ،
اي سنڌ بچي ويندينءَ جي هاڻ ٿري ويندينءَ.

*

ڪيڏي ته ڪڏي ڪُسي،
مونڪي ته اچي ڪُسي، ٿو نانءُ ٻڌي 'ڪُسي'!

*

هي شهر ته پيلو آ،
کيڏا نه مِروُن آهن انسان آکيلو آ؟

*

ڇا لاءِ جهرين ٿو تون!
جي روس اهو ناهي چو پاڻ نه ٿين ٿو تون؟

*

وَجْهه ڏوڙ سياست ٿي!
انسان رهيو آهي ڪنهن وقت به هڪ مَتِ تي؟

*

ماڻهو به مِروُن آهي،
هُو 'اَنءُ' رڳو آهي، ڪنهن وقت به تون ناهي.

*

ڪجهه وقت 'اسان' آهي،
تاريخ پڙهي ڏسندين بالآخر 'مان' آهي!

*

اي ڪڪڙ! سياست جي،
 ٿو روز هٿين مونسان چو جڳ سياست جي!

*

تو چونه ٻڌو مونکي؟
 ٿو ڪوڙ هلي ڪيڏو تو ڪونه ٻڌو مونکي.

*

هڪڙا ته سَهَن وانگر،
 ٻيا ڏس ته لڳن ٿا پيا ٺاهر جي نَنهن وانگر!

*

تون قومَ ڪٿي آهين؟
 تون خود به نه ڄاڻين ٿو، ڇاهين به ته ڇا چاهين!

*

تون خبطُ صدين جو آن،
 سمجهين ته ائين ٿو ڄڻ تون ربطُ صدين جو آن.

*

اي مينهن! مرڻ ايندا،
تون تارِ تراڻي ڪر، هر راتِ هرڻ ايندا!

*

اي هبَ هلي ويندينء!
ڇا ڪونه وسائيندينء ٿي اُپَ هلي ويندينء؟

*

ڇا لاءِ ڀلا واريء؟
طوفانِ ڍڪيا آهن، هر وقت سَلا واريء!

*

اي ٻاٽَ ڪري ڏاڍا،
هوءَ ڇڀَ وٺي اڏري، چرڙاٽَ ڪري ڏاڍا!

*

اٿن وهڻ نه پاڇاريء،
ان ريت لکيو آهي هي ليکُ به ليڪاريء!

*

مون کي نه ميارون ڏيڻ
♦ چڻ وڃ ڪري پئي آڃ دنِ مٿان تنهنجي.

*

توئي ته گهريون چورا
♦ ٿر ڪالهه ويا ٿيلهي، تون ڪاءُ ڪريون چورا

*

جنهن وقت پوي پارو،
گورو به ڏکي تنهن ۾ تو جيئن ڏکي ڪارو.

*

بي ڪابه دوا ڪين آ
هي مرض سياست جو، تنهن لاءِ گلوئين آ؟

*

تو لاءِ ته گهات آهي،
ڪن لاءِ ندي جنهن مان ٿي ناو اچات آهي.

*

♦ دن: گناه يا ان ڪنو ڪري اوکي وقت لاءِ دن ٺاهيندا آهن، جيڪا
باه سان نه سڙندي آهي.
♦ ڪريون: هنڌاڻي جا سُڪل ٻج.

هي شهرَ به مانگرزا،
جن پيتَ نه تُو پَرجي، هر چيزَ لَگي دَرزا!

*

تا واتَ هلن هتري،
مانگر به مِلن هتري، ويسرَ به پَلن هتري!

*

هي تَنډ مٿان تُوپي!
کيڏي نه لپاڙ آهي، کلهم رات هنئي تو، پي!

*

کيڏو نه هيو گيڏي!
جو کاله مئو پِچندي ڌاڙيل مَحَب شِيڏي!

*

قانون به تون آهين،
قارون مئو ناهي، قارون به تون آهين!

*

ڇا تياس مٿان ٽنگجُون؟
 بي موت مَرُون يارو! ڳالهيون نه ڪيون جنگ جون؟

*

آثار چون ٿا پيا،
 هو اَبَ پَيِي اُپري چنڊا به پون ٿا پيا!

*

ٿڻُ آه ته آهي ٿرُ،
 ڪاراڻُ ٿيو آهي هن وقت اُتر اوڀرُ.

*

تون چُپِ ته ڪِرِ چَرڙِي!
 ٿو اُپَ لڳي سارو ڪيڏِي نه تَتَرِ ڪَرڙِي!

*

ملهار ته ڪجهه ڳايو،
 هن وقت ڏڪڻُ اولهه، آيو ڪم اِجهو آيو.

*

تاڙا به تنوارن ٿا،

ڪجهه مورَ ڪري دانهون، اي آپَ پُڪارن ٿا!

*

ڇا لاءِ ڪَنهِيئَ ڪِيَاڙِي؟

سَچَ چئڻ تہ بري بک کان ڇا آھ نہ پُوٽاڙِي؟

*

ڪجهه خوابَ ڇِپائي رک،

پِي راتِ بہ اچڻي آ، اُن لاءِ بَچائي رک،

*

ڇڻ ڪُتَ سَتائي ٿي!

اي موتَ اِڻپن مون کي هي رَتَ سَتائي ٿي!

*

هُوَ چَنَدُ مٿان چَڪلي،

ڪجهه لوڪ لَڄا واريُون ڪيڏانهن پيو هَڪلي؟

*

هي پاڙ سياست جي!
 ڪيڏو نه وئي وڃڙي ڪو راڙ سياست جي!

*

جنهن وقت پڪي ايندا،
 منچر به ملهي ويندو تو گهر به سڪي ايندا!

*

هن وقت ته ڀر ڀيڙي،
 ماني به پڇي ٿي پئي گهر گهاٽ به آ ڀيڙي.

*

ڪوڦٽ سڪو ناهي،
 آ مڌ چڪي باقي ڪو مٺ سڪو ناهي!

*

ڇا سڄ مري ويندو؟
 ڇا رک وڃي رهندي، هي مڇ ڀري ويندو؟

*

ڪيڏو نه سڙين ويٺو!
تو ڪجهه نه ڦهي توکي پر گهاٽ گهڙين ويٺو!

*

ڪيڏي نه وڌي آهي!
ڪيئي ته ڪٺا ان تي هي آس- آڌي آهي!

*

هي ٿنڀ ڏسو ٿاڻن!
آڏڪ وڌو تن تي جيڪا به وڌي ماڻن!

*

سڀ ڌار ڪڍيل آهن،
جنهن وقت رڍون آيون ريڍار ڪڍيل آهن.

*

هي پيڇ پنيءَ پاڻان!
تون آءُ وري موٽي هي ڳالهه نه مان ڄاڻان.

*

ڏسِ سانتِ آڪيلي آ،
تون آءِ هلي تو لاءِ ڪيڏي نه حويلي آ

*

اڄ ڪالهه مڪين وانگر،
انسان ڪڏهن ٿيندا آزاد پڪين وانگر؟

*

♦ اڌ رات، رڳي ڪانجهي!
پيڙي ته ٻڌءِ ڀرتي ڪجهه وقت اڳي مانجهي!

*

♦ هي ڪامڙيا آهن
ڪامو به پيا ڪوٽن، ماني به پيا ڪائڻ.

*

ڄڻ تيز چرو آهن!
تون دوست به آن منهنجو، دشمن به ٻرو آهن!

*

♦ ڪانجهي: ڏاڍا پترا چانور، گهڻي لوڻ وارا.
♦ ڪامڙيا: مزور.

ڪنهن وقت ستائين ٿو،
پڇتاءَ به پاڻ آهين جي ڪنڌ ڪپائين ٿو!

*

هي سرخ سلام آهي،
ڪنهن کي ته مٿا ڪن ٿا ڪوئي ته مقام آهي!

*

ڇا گهنڊَ رڳو گرجا؟
♦ تون انهن پروھت پر پرين آئي پرڃا!

*

ٿو ڪانو تڙي ماڙهو!
هي ماڇ چڱي ناهي گهٽ ڪاءِ اڙي ماڙهو.

*

ڇا وسَ رڳو واڪو؟
ٿو لڪَ وڃي آڏو ڪيڏو ته نه چاڙهاڪو!!

*

ڪنهنجي نه مڃيندي آ،
ڌرتي ته سهي وانگر هر وقت ڄڻيندي آ!

*

اڻ ساڙ سڙي ويندين!
ڪا لهس نه تو ايندي، جنهن وقت لڙي ويندين.

*

بک ۾ ته ڪڇا ڪاڻي
ڌرتي ته ڪٽي آهي، ٿي روز پڇا ڪاڻي!

*

گذ آهن نه گذڙي ۾؟
تون دور لڳين ڪيڏو پيو هونءَ ته سڏڙي ۾!

*

گذ آهن ته گوڙيءَ ۾؟
هي چن ڪ چيرولي آ وقت - تجوڙيءَ ۾!

*

ڇا موت بڙو آهي،
پر هيءَ حياتي خود، هڪ ٽپر ڇرو آهي؟

*

تو وٽ ته ٻه ٽي مينهون!
گهر گهاٽ ڇڏي ڪنهن لاءِ درياه اندر پيهون!

*

اڄ رات اڪيڙي ٿي،
ڪيڏا نه سلا پاڙون برسات اڪيڙي ٿي!

*

ڪئن لونءَ ڀلي لولي!
تون ٿيڃ جيان ڪنهنجي، ڪنهن وقت هئينءَ ٻولي!

*

آ مَندَ نه آمن جي،
توڪي ته اڃا عادت بي وقت اڏامن جي!

*

بندوق نه تو تائي،
تو جج دئي فتوي، کنهن لاء اهو چاڻي!

*

واپار سمهي پيا سڀ!
کيڏا نه هڏا چوسي هاتار سمهي پيا سڀ.

*

کھڙي نه صدي آهي!
واڳون نه جتي کيئي اهڙي به ندي آهي؟

*

اڳ جيئن نه جوکو ٿي،
هاڻي ته هلو سوچي، پيهار نه دوکو ٿي!

*

تون دوست ڪٿي؟ ويڃون!
حيوان چڱا آهن انسان نه آهن تون!

*

اي شمع بُجھي ويندينء!
آ رات وڌي، ڪيسين تون روشنيون ڏيندينء؟

*

توڙي ته پُراڻو آ،
هن هنڌ وڏا پوريل، هي شهر اباڻو آ.

*

بيڪار وئي گولي،
ڌوڙيو ته ڪٿي ناهي هر هنڌ رڳي هولي!

*

ڪنهن لاءِ اهي قبرون؟
اخبار پراڻيءَ تي تون انهن رڳو خبرون!

*

انسان جيئن ڪٿا!
ڏس ڏونڊ ڏسي ٿن جا، ڪئن ڏندَ وڃي ڪٿا!

*

ڪهڙو نه شهر آهي!
♦ آ چنڊ اهو پيالو، جنهن منجهه زهر آهي.

*

هي سڙڪ سويري ۾!
اڄ وڃ ته اداس آهي، ڪيڏي نه آنديري ۾!

*

پيهار به واڇوڙو!
ڇا جندُ ڇڏائيندو هاڻي به نِمي ٻوڙو؟

*

ٿي پير ڏنبي ڌرتي،
ڇڻ ڇاپ رهان ٿو مان ۽ روز رنبي ڌرتي.

*

ڇارات اڪيلي آ!
ڪوراڙ جيان ٻيلو، ڪوئي به نه ٻيلي آ!

*

♦ سنڌيءَ ۾ شهر ۽ زهر ۾ 'ه' متحرڪ آهي. انکي ساکن ڪرڻ
فضول آهي.

❖ چا ڳالهه آدل آهي؟
سکر ته تڏيرو آ يا مند بدل آهي!

*

آهي نه اڃا ٽپڙهي؟
ٿي ساهه ڪڍي وڻ جو اُڀري به ته وڻ ويڙهي!

*

ڪيڏانهن وڃين ٿي تون؟
آ تڪ گهڻي اڳتي ڇا لئه نه مڃين ٿي تون!

*

اي لاڙا ڏکيو آهين،
هو چنڊ، هوا ڏاڍي، پر تون ته بکيو آهين!

*

بي حياءُ پاڙو آ،
آدمي ازل کان جت موت جڏن اگهاڙو آ.

*

وڌَ قُڙو پيو ٺاهي،
 ♦ ڪوئلون وريون آهن، اُپ اُپ ۾ آهي.

*

جن وٽ سِڪا سَنهرا،
 ڪيڏي آتاھ اوندم سڀي چنڊ چنڊ چهرا!

*

هو هونءَ تہ دنيا ساريءَ ۾،
 ● پر جامَ جيان گلرنگ لڳو ٿي فيضُ لياريءَ ۾.

*

ويٺا چَنڙ ڪيڏن!
 ڄاڻن ٿا گهيرا ڪيو آ تن جو لياريءَ ڪيڏن!

*

گهرُ گهرُ گهاٽي ۾،
 ٿاڻيدار تہ ويٺو آهي، پنهنجي ٿاڻي ۾!

*

♦ ٿر ۾ ڪارن ڪڪرن کي ڪوئلون به چوندا آهن.

● فيض: فيض احمد فيض.

ڪيڏو دونھون آ؟
هي رستو ڪيڏانهن وڃي ٿو، ڪوئي سونهون آ؟

*

هن ويراني ۾،
ڏس ڪيڏي ڦر مار هلي ٿي جوئا خاني ۾؟

*

ساڳي دنيا ناهي؟
ڪو پيرو مل هوندو پر پي هيءَ ڪراچي آهي!

*

سيد، سيد تون!
ڳالهه ڪرين ٿو ايڏي ڇالءَ، ڏيئي شد مد تون؟

*

آءُ ڪلفتن آءُ!
سمند جيان جو ڪارو آهي، پاءُ نه ڄاڻي پاءُ!

*

سَندي چوريءَ کي،
چَدَ کَٿي تون، ڏاج مليو آ کيڏو بوريءَ کي؟

*

بي بي سي ٻُڌندين؟
روز ٻُڌين ٿو ڪوڙيون خبرون، ڪا سچي ٻُڌندين؟

*

ڪيئي واتَ وڌا!
مورڙيا! هڪُ مانگر ناهي، ڪنَ ڪلاچيءَ جا!

*

ڏس پير پڪا ڏاڍا،
گهر آءُ رلي تنهنجا اڄ پير پڪا ڏاڍا.

*

پو پول هليو ويندو،
هي چنڊُ چمي ڏيئي پو رول هليو ويندو!

*

بي ڪوه تري تائين!
هي چنڊ به بي وڃ جو، آهيٺ پري تائين!

*

جي جيءُ جڏو آهي،
چوڌيان ڏيان ان تي، ڪيڏانهن لڏو آهي؟

*

اڃ جهڪ لڳي ٿي پئي،
تون نيٺ هلي ايندينءَ مون پڪ لڳي ٿي پئي!

*

جئن پاڻ جهلائي ٿي،
اڃ آه بسنت آيو، هي پير ٻڌائي ٿي.

*

اڃ جيئن نه واڙيءَ تي!
هي رات مٿي گذري جيڪر ته پهاڙيءَ تي!

*

آ ڪَل پِي تو ڪا!
 ٿي مُند پِي گذري ۽ ڏنگ ٿيا ڏوڪا.

*

جهولا به هيا جهولا،
 ڪله انب ڪريا ايڏا ٿي لوڪ ڀريا چولا!

*

ڪله رات پهاڙن جي،
 ٿي چنڊ ڪِي مونسان ڪا بات پهاڙن جي.

*

ڪيڏا نه پڪي آيا،
 پر پاٽ پريءَ جيڏي، ايڏا نه پڪي آيا.

*

هڪار حُبابن ڪي،
 درياھ ڪناري ڏس، ڏي باه ڪتابن ڪي!

*

آ ٻپر پري ڪيڏي!
سڀ ٻپر چڻي ويندا، تون ڌوڻ نه ڏي ايڏي!

*

تون روڪ نه ڪانپاڻي!
۽ ڇڏ ته پڪي پيئي پل نهر منجهان پاڻي!

*

نندينءَ به ته تون ڇا ڇا!
درياهه ڪڍي ويندو اي نمرُ سندءِ پاڇا!

*

هي نمرُ مٿان ڪان ڪان،
ايندو به پرين ڪانگا يا ڪالهه جيان ڪان ڪان!

*

مون کان به ڳجهون ڳالهيون!
تو سون پري جن ۾ سي چنڊ مڪي تالهيون!

*

ائڻ ڏينهن تڳن ٿا پيا،
ٿا اَنبَ ٿڪن طوطا، جهولا به لڳن ٿا پيا!

*

جئن يارَ چُمِي ٿڻَ تي،
تو ڌار چُمِي اُنَ کي آ چنڊُ لٿو وڻَ تي.

*

ڪٽ رينَ بسيرو آ،
اڄ رات ٿڌي آهي ٻيو پاٽَ انڌيرو آ!

*

ڇا هيل تڙيا آهن!
جيڏانهن به هلنداسين رابيلَ تڙيا آهن!

*

ڄڻ ڍڪُ ڍڪُ سانوڻ!
هو ڏينهن ڏيئي تو ۾ درياھ لڳا ڏانوڻ!

*

اڄ سَمھ نہ هتي ڇَت تي،
 ٿا ڳل پَرَن ٿنهنجا، ٿو چنڊُ چمي ڇَت تي!

*

هي آلَ ٽپهريءَ جا،
 ۽ واءُ سرءُ جي ۾ هي پلَ ٽپهريءَ جا!

*

پل گهنڊَ پيا کڙڪن،
 ٿا ڪونہ مڙن طاطا، شهنوت پيا لڙڪن.

*

زيتونَ ڀري ٻيڙي،
 اڄ رنگَ شفق جي ۾ ٿي ڪئن نہ ٿري ٻيڙي!

*

جنهن وقت گهرينءَ گهر ۾،
 ۽ گهوٽَ ڏٺئہ گهوري تو سڄَ ڇڏيو در ۾.

*

جنهن وقت پڪا آڙو،
تو ڪونه ٻڌو مونکي ٿي آءُ چيو 'ماڙهو'!

*

هي مينهن ڪجورين تي!
جهڙا آهن ٿيو گهاٽو هي ڏينهن ڪجورين تي!

*

ها سس ته چڄي آ!
پو ڪيئن پروڙي وئي هي نهن به ته لڄي آ!

*

هي ڪاٺ ڪٽي ڪيئون!
ڪئن رنگ ڏسي ههڙا برداشت ڪري هيئون!

*

ڏس رات رمي پيئي،
تاري ته تڙي آهي، ڪا چيز ڄمي پيئي.

*

هي سونَ وَنيونَ شامون!
چا سَجَ پَرنَدو هو اَڌريو تہ لَڌيون لامون!

*

کيڏيون نہ چِتيونَ چوليون!
اي چَنڊَ پَئي سمجھيون، توئي تہ سَندن ٻوليون!

*

درياه ستارن سان،
تو چَنڊَ وِجي اَن ۾ کيڏانھن کِنارن سان؟

*

مون لاءِ فقيرن مان،
تو چَنڊَ ستارن سان، سمجھو تہ اميرن مان!

*

اڄ رات سَڄاول ۾،
آ چَنڊ ستارن جي کيڏيءَ نہ ڊگھيءَ وَل ۾!

*

♦ آ رات لڙي راڄڙا!
 ❖ قادر ته پيو پيئي، آ بڪَ لڳي راڄڙا!
 *

آ رات لڙي ساڻي،
 ڪجهه نانهه صراحيءَ ۾ ڪا ٻي به آئي ساڻي!
 *

ڪن ڪانو پيا 'کان' 'کان'،
 ٿي سانجهه سرءُ جي آ، مان ڪجهه ته پيو سوچيان!
 *

ڄڻ موت هوا ۾ آ،
 هي چند سرءُ جو آ، يا آڱ ڇتا ۾ آ؟
 *

سڀ نمر ڪٿي ٿينديون،
 اڪثر ته نموريون اٿن بيڪار ڇڻي وينديون!
 *

اڄ ڇنڊُ جهڪو آهي،
ڦهلاءُ سندس بَر تي ڪيڏو نه ڦڪو آهي!

*

ڄڻ سڄُ سَمائي آ،
اڄ شام شفق پنهنجي ڄاني تي بڻائي آ!

*

بيڪارَ اٿيا آهن!
ٿو ڇنڊ لَهي هاڻي ريڍارَ اٿيا آهن.

*

پَل چارِ حياتيءَ جا!
ڇا لاءِ پيو ڳائين هي گيت مماتيءَ جا؟

*

اهڙا نه آنتن جا،
ڪهڙا نه ڇڱا آهن، هي گيتَ بسنتن جا!

*

رابيل ڦٽي آهي.
اڳ ائين نه سڳندت ان جي چئن هيل ڦٽي آهي.

*

چڻ ڊيل اڏامي ٿي.
ٿي واءِ اڏامي يا رابيل اڏامي ٿي؟

*

ٿي دور رڻي جهومي،
آلنب سڪو ان جي پيلاڻ پئي جهومي.

*

هي شام، شفق- لاوان
♦ آلنب آجا سائو، ميدان ته ميناوان.

*

مڪڙي تي اٿي تر يا،
ڪو مڱ پي چنڙي، تو ڪيت پئي ڦريا!

*

هي ترَ مٿان هيرَڻُ
پي ڏڪَ ۾ ٿي ويٺو ڪا ڊپرِ مسافرِ جنُ!

*

ڇا لاءِ نَمِيُون لائِيُون؟
آ واءِ سرُءُ جي يا هُو اُنُ ڳچي تائِيُون؟

*

آڌ رات، ڪجيون، نيرو،
ڇا پو به لڪي پيئُون آ چنڊ ته پاسيرو؟

*

ٿي باڪ ڦٽي هاڻي،
تارا به ٻڌن ٿا پيا، ٿي رات ڪٿي هاڻي.

*

ٿو روجه اچي ويريءَ،
ڪيڏو نه اڃايل آ جنُ اوجه اچي ويريءَ!

*

آڄ باڪ پئي هاري،
جيڪا به چڪي پئي، سا ڊاڪ پئي هاري.

*

هي رات ڪچهريءَ جي،
ڪيڏي نه پئي آهي برسات ڪچهريءَ جي!

*

آ سمنڊ ته آئينو،
♦ ڏس ڪئن نه ٺڙڪو ڏئي ڳڙڪائي مڇي ڪينو!

*

برسات، آڪيلائي؟
ڇا لاءِ وڻي ٿي پئي اڄ رات آڪيلائي!

*

هي رات ٽريءَ باهيون!
آ پٽڙ پري ڏاڍو، ڪجهه وقت پٽيون ساهيون.

*

اي هانوا لَنوي ڪنهن سان!
 ◆ بَرَسِيمُ ڪجورين ۾ ٿو لَانوَ لَنوي ڪنهن سان؟

*

ڪيڏو نه اُپارُ آهي!
 آ سمنڊ به پهريءَ جو ڪو آر نه پارُ آهي!

*

هَوڏانهن نِمُون سايون،
 هيڏانهن پَرَا پنهنجا سڀ ڳاڙهه - سَرا پايون!

*

تون آه اڳر واندي،
 ڇا سونهن لتاڙيندين؟ گل پوکِ نه پيراندي!

*

ڄڻ گجَ پَريان ٻاريون،
 ٿي ڪوهَ مٿان آيون اِئن جهونجهڪڙي ناريون!

*

اڄ هاءِ ڪجورين جُون،
اي چنڊ اڀيون ٻانهون تو لاءِ ڪجورين جون!

*

ڪيڏي نه ڪهي آهين؟
ساريون ته ويون ڪچي جڻ تون ته ٿهي آهين!

*

سارنگُ پيا ساريون،
ڪيڏي نه اُسات آهي، اڄ اڄ جئين آريون!

*

اهڙي ته بري آئي!
آڏيڙ ٿيو گهرڙو، ڪلهه رات لري آئي.

*

هي مرگهه چپائي ڇڏا!
رينجر به اجهي آيا، اڄ ڪنوار لڪائي ڇڏا!

*

توپا ته هيا كيئي!

◆ کنهن جاء پري جنډو، تون راه رمن پيئي!

*

آرات لهي آئي،

ټي جام ستارن جا، مون لاء گهي آئي.

*

اکاڙ مٿان اُپري،

سج نڊ منجهان نڪري ٿو لاڙ مٿان اُپري!

*

تون آء ته هي تر آ!

ڇا لاء جتي پائين جڻ پٽ پٽيهر آ!

*

جهنڪار وڃي ٿي پئي،

کنهن پنڊ ڇڏيو ويڙهو؟ ڇا ڪنوار وڃي ٿي پئي.

*

آ مُندَ انارن جي،
چلڪاءِ نه چوري تون هي بوءِ بهارن جي!

*

ها، سَر به ته ڪيئي ها!
اي چنڊَ هُئين جن ۾ ساگر به گهڻي ها!

*

تي چنڊَ ڏٺو سِينو،
گلھ رات هئي چوڏس، هو سمنڊ به آئينو.

*

سَهڻو ته هيو سِينو!
پر پوبه پڪيڙي جو، پيڇرو ته هيو سِينو!

*

مينديءَ رتل هت ۾،
◆ ڪيڏو نه وڻي پيئي اڃ ٻارَ ڪتل هت ۾!

*

جَپَ چاڀ نہ هڪ پَل هُو!
لَهرون تہ هُيون لَهرون، پَر چنڊ بہ چنڇَل هُو!

*

اڄ مِينُهَن پيو آهي،
تِي سانجَه لَهِي سَر تِي کُجَه ڏينُهَن پيو آهي.

*

تو ڏانُهَن ڪَهي آيس،
اي چَنڊ گهٽائُن ۾ مان راتِ رَهي آيس.

*

هي گهاٽَ مٿان گيڙو،
تِرِسول هيا هيٺان ۽ اِيَّ مٿان تِيڙو.

*

جَن پَل اڏامَن ٿا.
آ ويلَ ٽپهريءَ جي، اڄ آَل اڏامَن ٿا.

*

ڇا سَرَدُ فضا آهي!
تي رات تِي پوري ڪهڙي نه هوا آهي!

*

هي واٽَ وِڇِرن جي!
ڳتڪار ٻڌي آهي تو هيئن به ڳيرن جي؟

*

ڏس، ريت ته آ ڳاڙهي!
جئن سڄُ لٿو ٿر تي، هر پٽَ ٻڌي ساڙهي!

*

اسرارَ ڏسين ٿو تون!
♦ جَرِ واءُ جيان جنهن ۾ سو چارَ ڏسين ٿو تون؟

*

هي پر ڇڏي ننڊِ ٿيون!
ڄڻ ڇڄَ وڃي ٿي ڪا، ايڏيون ته وڳيون گهنڊِ ٿيون!

*

ٿي هيل ڏٺي خوشبو،
ڪيڏي نه عجب اڳ کان رابيل ڏٺي خوشبو.

*

تو سج لٿي راڻي!
آڪاش منجهان چوريءَ آندي ته نه پوراڻي؟

*

پي ڪي به ڪهل ناهي،
جن گاهه مٿان هرڻي، تو باڪ مهل ناهي!

*

جنهن وقت به چانورڙو،
۽ آپ مٿان بادل، آ سج به سانورڙو!

*

اڄ ڏينهن ته چڻ ٿانڊو!
♦ آ سج لٿو پرپر، پر پوءِ به پوچانڊو!

*

بادل نه گڙيا آهن،
آڄ سڃَ آپار آهي، هيرَ نه هڙيا آهن!

*

هو چار مٿان دوڏو،
ڪيڏانهن ويو اڏري، جئن ٻار ڏنو لوڏو؟

*

♦ چڻ ڪوسُ پوڻ تي آن،
هڪار پري آئينءِ بيهار پوڻ تي آن؟

*

لوڻاٽ ائين واريءَ،
جئن سمنڊ هڻي چوليون! آ واٽ آئين واريءَ!

*

دڳُ روز آلي ويندي،
ڪنهن وقت سڳند ايندي، ڪنهن وقت هلي ويندي.

*

♦ ٺوٺو: بلڪل ڪاري رنگ وارو، ڪانو کان ٿورو وڏو پڪي.

♦ پوڻ: ڪوھ ۾ ڪٻي جنهن کي ڪوس (ٻوڪو) پاڻي ڀرڻ لاءِ هيٺ
لاھيو آھي.

ڏسُ سونَ مياڻيءَ تي،
ڪيڏي نه شفق گهري ڇا رنگُ نه پاڻيءَ تي!

*

ڪيڏو ته نه آڪاڙهو!
آ سڄُ تَتو سَسِي! ٿو دور وڃي هاڙهو!

*

ڇا سانجهه سنهري آ!
پر عمر ته وس ناهي هي ناوَ اُبهري آ!

*

مهراڻُ وهي ٿو پيو،
تارن ته ڏنا ٿوپا پهراڻُ ٺهي ٿو پيو.

*

مانڊاڻُ اڏيڙيو ٿي!
اي راتِ، سندءِ جڳنوءَ پهراڻُ اڏيڙيو ٿي!

*

ٿي سيءَ نه ڪارونجهر!
وڻ واءُ سڪايا سڀ ڪو جيءَ نه ڪارونجهر!

*

ڇا رات پري پيئي!
جگنو ته پيا چمڪن برسات پري پيئي!

*

بهڪي ته پيو مورو!
اڄ مينهن پيو ڏاڍو مهڪي ته پيو مورو!

*

ڪنهن مينهن ڀنل ول ۾،
دل ڪيئن وڻي وڇڙي ڪلھ رات سجاوڻ ۾!

*

ڪلھ رات سجاوڻ ۾،
جئن پار پڳي ٻيڙي، تو ڏانهن ڀڳس پل ۾.

*

كله سِجُ تہ رانيوٽا،
اڄ ڏينهن ٿريو آهي، ڪجهه مينهن پٺا جهوٽا!

*

هي ڳالهڙيون هن سان!
ماڻهو ته نه مٽرائو، ڇڻ لات پيو هان مان!

*

اڄ رات عَجَبَ آهي!
گجگاٽ ٿيا ڪيڏا، نئن گاج غضب آهي!

*

ڇا رات رتل آهي!
رابيل ٿري آئن، ڇڻ مٽ مٽل آهي!

*

هي ڪارِ بتيون آهن،
ٽوليڙ لڳي رستو، ٿي چار چتِيون آهن!

*

هي راتِ اماوسَ جي!
آءِ راتِ آتي ويندينءَ، تو ڳالهه نه وسَ جي!

*

ماڻهو ته ڪُبا آهن!
برساتِ پئي آهي، ڪيڏا نه دُبا آهن!

*

ڇا جيءَ پيو جهمڪي!
جي آڱ اجهامي وئي، ڏس! وڃُ پئي ڇمڪي.

*

ڪڙڪاٽِ ڪِنوڻ جا ٻڌا!
ڪيڏا نه پڪي اڏريا تڙڪاٽِ ته وڻ جا ٻڌا!

*

آ مُندَ نمورين جي،
ڇڻنديون به ته ڇا ٿيندو، ڏس ڇيڇ ته چورين جي!

*

برسات پئي آ ٿر،
اڃ ڪالهه نه ڪاريهر جيئن رات ڪٿي ٿي ڪرا

*

تون آءُ اٿي سانوڻ!
ڪر چنڊ جيان سرجي پرچاءُ اٿي سانوڻ!

*

هي گهنڊ مٿان پوپٽ،
♦ جيئن گهنڊ وڳو، اڌريو آڪاس ڪيائين گهٽ!

*

ڪٿ رات پئي آهي!
هر جاءِ وٺو سانوڻ برسات پئي آهي!

*

وڻ ٽڻ ته ڏٺاري وئي،
برسات پئي ايڏي ٿوهر به ڦلاري وئي!

*

ڏس، وڃ ڪلي آهي!
هي بچ گهٽائڻ جي، چڻ رات پلي آهي!

*

سنگيت چڙي آهي،
جن مُند قري ويئي، تانگر ته تڙي آهي!

*

چوندين ته گلاب آهي،
تو آءُ ڏسان خوشبو، مون لاءِ نقاب آهي!

*

جنن ديدَ دري ٻوٽي،
هڪ ڪار پئي آئي ڪيڏانهن وئي گم ٿي؟

*

رائي ريتيءَ روءِ،
هي جا پٽن پاڪرين اهڙي ڪائي جوءُ!

*

آڌيءَ راتِ آيوءُ!
ڪيڏا تارا آپَ ۾ جن کي ناهي پوءِ!

*

جهونجهڪڙي ۾ ماتِ!
ڪنهنجا ڪنهنجا ميرا ڪپڙا توتي ڌوبي گهاٽ؟

*

نيوفيلڊس جو ايندڙ نئون ڪتاب

اوڙاهه (ناول)

غلام نبي مغل جو نئون ناول جيڪو تاريخ جي پس منظر ۾ لکيو ويو آهي. جڏهن سنڌين تي ظالمن جو ظلم انتها تي پهچي چڪو هو. موت سنڌين سان پاڇي وانگر هر وقت گڏ هوندو هو. ڪا به جاءِ سنڌين لاءِ محفوظ نه رهي هئي. اهڙي حالت ۾ جڏهن سنڌين متحد ٿي يڪراءِ فيصلو ڪيو ته.....

نيوفيلڊس جو تازو شايع ٿيل ڪتاب

سنڌي ادب جو مختصر جائزو

(سي- ايس- ايس ۽ پي- سي- ايس جي شاگردن لاءِ)

مقابلي جي امتحان ۾ ويهندڙ اميدوارن لاءِ هڪ انمول ڪتاب، جيڪو بلڪل سليبس جي مطابق لکيو ويو آهي. سليبس ۾ ڄاڻايل 28 ڪتابن پڙهڻ جي بجاءِ (جيڪي تقريباً اڻ ڀڄن) هڪ ئي ڪارائتو ڪتاب پڙهندا. ايم. اي سنڌي جي شاگردن لاءِ پڻ فائدي مند ڪتاب آهي. مصنف: اڪبر لغاري- قيمت -/55 رپيا.

شيخ اياز جا تازا شايع ٿيل ٻه نوان ڪتاب

گتڻ گرَ موڙيا جڏهن (ڀاڱو I)

شيخ اياز هن ڪتاب ۾ 1200 بيت ڏنل آهن جيڪي ٽن هارت اٽڪ دورن احساسن متعلق آهن ۽ 104 صفحن جو طويل مهاڳ اٿس جيڪو موت جي فلسفي تي لکيل آهي. صفحا 362- ڪمپيوٽر تي ڪمپوز ٿيل- قيمت -/90 رپيا.

گتڻ گرَ موڙيا جڏهن (ڀاڱو II)

شيخ اياز جي هن نئين ڪتاب ۾ 180 وايون، آڙا نظري ۽ نظمن کان علاوه دنيا جي چوٽي جي 120 اديبن، شاعرن، سائنسدانن، دانشورن، فلاسفرن، مفڪرن، سياستدانن، عالمن، ليڊرن، جاين، وغيره تي نوٽس لکيل آهن. جن مان ڪجهه جا نالا هي آهن: البرٽ ڪامو، ابن رشد، ابن سينا، ارسطو، اسٽالن، افلاطون، البيروني، امام رازي، امام عزالي، امير خسرو، اوسپينسڪي، ائنا اڄمٽووا، ايمرسن، ايورسٽ، برگسان، برونو، بڪونن، بڊوون، ٻڌ، ٽالسٽاءِ، ٽرائسڪي، رابندر نات ٽئگور، پبلونروڊا، پشڪن، جان لاک، چي گيور، ڊارون، روسو، ريفل، سٽفو، شاه ولي الله، شوپنهار، شولو خوف، شيڪسپيئر، علامه اقبال، عمر خيام، غالب، فارابي، فيڊو، ڪارل مارڪس، ڪافڪا، ڪانت، ڪرٽو، گادون، ولير، گوٽي، لڙسٽ، لينن، مالرون آندري، مائیکل اينجل، موزارٽ، گانڌي، نتشي، والتير، وئگنر، هٽي بال، هومر، هيگل، هيمنگوي، هيوم وغيره. صفحا 394 خوبصورت ٽائيل. قيمت -/100 رپيا.

پل نامو

صفاڪو	ست	غلط	صحيح
۱۲	۲۰	تي	ته
۱۳	۷	آهي	آدن
۱۳	۲۱	گپاڙهين	گپاڙهيون
۳۱	۲	لئون	لئون
۳۴	۶	ڦٽي	ڦٽيءَ
۳۷	۶	درياهُ ته سڄو	درياه سڄو
۴۳	۷	تو	تون
۴۹	۴	سندوءَ	سِنْدُوَءَ
۵۶	۵	روحَ	روحُ
۵۸	:	کاڌانهن	کيڏانهن
۵۹	۳	هَل	هَل
۶۱	۳	ڇڻپ	ڇڻپ
۶۶	۵	ڌرتي!	ڌرتي
۷۲	۶	ٺاهي!	ٺاهي
۷۴	۱	کيڏيون	کيڏيون
۷۴	۲	ٿين	مَن
۷۷	۹	ڪلاڪن	ڪلالن
۷۷	۱۰	ڪلاڪن	ڪلالن
۷۹	۲	شيام	شيام
۸۴	۲	ٿا ابر اچن وڃُ ٿي	ٿا ابر اچن وڃ ٿي
۸۸	۱۰	سوڌي	سوڌي
۱۳۱	۷	ڇڻپَ	ڇڻپَ
۱۵۸	۱	لئونري	لئونري
۱۶۹	۲	نم	نم آ

نو فيلڊس جا شايع ٿيل ڪتاب

1. بين الاقوامي قانون ۽ تنظيم (ختم ٿيل) فيروز احمد
2. جيل ۾ 22 مهينا (ڀاڱو 1) (ختم ٿيل) طارق اشرف
3. اڌ ملاقات (خط) (ختم ٿيل) طارق اشرف
4. جيل گهاري ۾ جن سان (ختم ٿيل) طارق اشرف
5. جيل ۾ 22 مهينا (ڀاڱو 2) (ختم ٿيل) طارق اشرف
6. زندگيءَ جو تنها مسافر (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) طارق اشرف
7. 4- مارچ ۽ سنڌي جوڌا - (ختم ٿيل) 20/-
8. بهترين ڪهاڻيڪارن جون بهترين ڪهاڻيون (ختم ٿيل) -
9. اونداهي ڌرتي روشن هت (ناول) (ختم ٿيل) آغا سليم 45/-
10. رات منهنجي روح ۾ (ختم ٿيل) غلام نبي مغل
11. 30 سالن جون چونڊ ڪهاڻيون (ڀاڱو 1) (ختم ٿيل) -
12. ٿڌا چپ (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) ايشور چندر
13. وايون وٽجارجن جون (سفرنامو) (ختم ٿيل) الطاف شيخ
14. 30 سالن جون چونڊ ڪهاڻيون (ڀاڱو 2) (ختم ٿيل) -
15. بندر بازاريون (سفرنامو) (ختم ٿيل) الطاف شيخ
16. شڪليون (خاڪا) (ختم ٿيل) عبدالقادر جوڻيجو
17. يادگار ڪهاڻيون (ختم ٿيل) مختلف ڪهاڻيڪار
18. ٽين دنيا جون ڪهاڻيون (ختم ٿيل) ولي رام ولي
19. عظيم ڪهاڻيڪارن جون عظيم ڪهاڻيون (ختم ٿيل) -
20. دل اندر درياءُ (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) مدد علي سنڌي
21. دل جو بندر (ناول) (ختم ٿيل) ائورل آئوييس/ نصير اعجاز
22. رهيل قرض (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) طفر حسن
23. درد جي خوشبو (ناول) (ختم ٿيل) قاضي خادم
24. ڪنهن سان سور سليان (ختم ٿيل) مرتب: فيروز احمد
25. فڪر جي آزادي (ختم ٿيل) آسٽيفن زويگ/ ابراهيم جويو
26. منهنجو ساگر، منهنجو ساحل (سفرنامو) (ختم ٿيل) الطاف شيخ
27. غلامن جو ٻيڙو (ناول) (ختم ٿيل) ايرڪ ڪارڊر/ دوست محمد پٽي
28. سي ئي جوين ڏينهن (سفرنامو) (ختم ٿيل) الطاف شيخ
29. عاشي (ناول) (ختم ٿيل) هينري رانڊر هئگرڊ/ فضل احمد بچائي
30. سي ٻيڙون رکين پاڄه سين (سفرنامو) (ختم ٿيل) 20/- الطاف شيخ
31. سڌارت (ناول) (ختم ٿيل) 20/- هرمن هيس/ فضل احمد بچائي
32. جيان رس (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) الطاف شيخ
33. روح جي ڳولا (ناول) (ختم ٿيل) مترجم: فضل احمد بچائي
34. درد جا ڏينهن، درد جون راتيون (ختم ٿيل) طارق اشرف
35. سانبهو سمونڊ جو (سفرنامو) (ختم ٿيل) 50/- الطاف شيخ
36. سورج هوندي مرجھايل (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) 30/- نجر عباسي
37. آسپ (ناول) (ختم ٿيل) هينري رانڊر هئگرڊ/ فضل احمد بچائي
38. قلندر (ڪهاڻيون) (ختم ٿيل) قرت العين حيدر/ مدد علي سنڌي
39. الطاف شيخ جي نوٽبڪ تان (ختم ٿيل) الطاف شيخ
40. سزا جا سڪ (ختم ٿيل) آسڪر وائلڊ/ فضل احمد بچائي
41. بهترين سفرناما (ختم ٿيل) الطاف شيخ

42.	للڪار (ڪهاڻيون)	نجر عباسي	(ختم ٿيل)
43.	ٽڪل سريت (ڪهاڻيون)	البرتو موراويا/ وليرام ولي	(ختم ٿيل)
44.	لنڊن تائين لفت (ڪهاڻيون)	الطاف شيخ	(ختم ٿيل)
45.	تصوير جو خون	آسڪروائيلڊ/ فضل احمد بچائي	(ختم ٿيل)
46.	حليم شو	حليم بروهي	(ختم ٿيل)
47.	ٻارن جون آکاڻيون	الطاف شيخ	(ختم ٿيل)
48.	سيون	خليل جبران/ فضل احمد بچائي	25/-
49.	سفر يورپ جي ڊائري (سفرنامو)	قاضي عبدالمجيد عابد	(ختم ٿيل)
50.	آزادي خاطر (ڪهاڻيون)	مرتب؛ فيروز احمد	35/-
51.	چانديءَ جون تارون (ڪهاڻيون)	ماهتاب نجيبو	(ختم ٿيل)
52.	مس سدا بهار جنبيلي (ناول)	الطاف شيخ	(ختم ٿيل)
53.	پيار ڪهاڻي (ناول)	نجر عباسي	(ختم ٿيل)
54.	نيگرو عشق ۽ بغاوت	ڪرسٽوفر نڪول/ نيمير اعجاز	(ختم ٿيل)
55.	شرم ٻوٽ (ناول)	گوبند مالهي	(ختم ٿيل)
56.	اڳي ايئن هياس (جلد 1)	فضل احمد بچائي	(ختم ٿيل)
57.	پريم کان پهرين (ڪهاڻيون)	ماهتاب محبوب	(ختم ٿيل)
58.	بلنديون (ناول)	نجر عباسي	(ختم ٿيل)
59.	رج ۽ پاڇا (ناول)	موهن گلپنا	(ختم ٿيل)
60.	مون توکي پيار ڪيو (ڪهاڻيون)	پوپتي هيرانندائي	(ختم ٿيل)
61.	آيل ڙي اولاٽا (ڪهاڻيون)	علي بابا	(ختم ٿيل)
62.	شاهه لطيف جي شاعري (جلد II)	تنوير عباسي	(ختم ٿيل)
63.	آپشي گهوت ته نشا ٿيئي (سفرنامو)	لوڪرام ڏوڏيجا	(ختم ٿيل)
64.	موهن جو دڙو (ناول)	علي بابا	(ختم ٿيل)
65.	ادو عبدالرحمان	امر لعل هنگورائي	12/-
66.	ڌرتي روشن آهي (ڪهاڻيون)	آغا سليم	40/-
67.	دارون هن ديواني جو (ڪهاڻيون)	نجر عباسي	(ختم ٿيل)
68.	پيغامبر	خليل جبران/ ستار	(ختم ٿيل)
69.	هم اوست (ناول)	آغا سليم	35/-
70.	اداس واديون (ڪهاڻيون)	حميد سنڌي	(ختم ٿيل)
71.	آئيني جي اڳيان	17 ساهتڪار	12/-
72.	چند جنبيليءَ ول (شاعري)	شيخ اياز	(ختم ٿيل)
73.	لهر لهر زندگي (ڪهاڻيون)	ماهتاب محبوب	(ختم ٿيل)
74.	النون ماڻهون (ڪهاڻيون)	سراج	25/-
75.	ٻه ننڍا ناول (ٻه ناول)	آغا سليم	(ختم ٿيل)
76.	اڳي ايئن هياس (جلد 2)	فضل احمد بچائي	25/-
77.	رڻ تي رڻ جهل (شاعري)	شيخ اياز	(ختم ٿيل)
78.	واٽ ويندي	علي احمد بروهي	(ختم ٿيل)
79.	مڪليءَ کان ملاڪا تائين (سفرنامو)	الطاف شيخ	(ختم ٿيل)
80.	ڪهاڻي جو قافلو	نجر عباسي	(ختم ٿيل)
81.	ساهيوال جيل جي ڊائري	شيخ اياز	60/-
82.	سنگاپور ويندي ويندي (سفرنامو)	الطاف شيخ	(ختم ٿيل)
83.	چنڊ جا تمناڻي (ڪهاڻيون)	آغا سليم	(ختم ٿيل)

84.	پڳت سنگهه کي ڦاسي	شيخ اياز (ختم ٿيل)
85.	ست يوكوسلاويائي آکاڻيون	جڳت آڏواڻي 10/-
86.	ست ڪشميري آکاڻيون	اختر محيدين / ايشور چندر 12/-
87.	پن ڇڻ ۽ چنڊ (شاعري)	آغا سلم 20/-
88.	ڪوالاڻپور ڪجهه ڪوه. (سفرنامو)	الطاف شيخ (ختم ٿيل)
89.	ڪپر ٿو ڪن ڪري (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
90.	سڏن مٿي سڏڙا	علي احمد بروهي (ختم ٿيل)
91.	گاندڙي	لوئي فشر / نجر عباسي (ختم ٿيل)
92.	پڳل ڪنڀڙاڻيون	خليل جبران / عبدالله الفائز 25/-
93.	ماسٽر هريام جو بئنڪاڪ وڃڻ...	الطاف شيخ (ختم ٿيل)
94.	ڪڪي جو پيڄل ٻوليو (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
95.	سرهڻي سرهڻي سار (سفرنامو)	ماهتاب محبوب (ختم ٿيل)
96.	خط، انٽرويو ۽ تقريرون (پاڳو I)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
97.	دنگيءَ منجهه درياھ (سفرنامو)	الطاف شيخ (ختم ٿيل)
98.	ڏيئا تيل ڦليل جا	علي احمد بروهي 45/-
99.	راج- گهاٽ تي چنڊ (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
100.	موتي جي مھراڻ جا	مرتب، فيروز احمد (ختم ٿيل)
101.	تلاش (ناول)	نجر عباسي (ختم ٿيل)
102.	لڙيو سج لڪن ۾ (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
103.	ڏاهي جهر ڪڪي ۽ ٻيون آکاڻيون	الطاف شيخ (ختم ٿيل)
104.	مرڻ مون سين آءُ (ناول)	سراج 60/-
105.	پڙاڏو سوئي سڏ (ناول)	سراج 50/-
106.	رات وڃ ۾ (ناول)	بريت هيلڊي / فضل احمد بچائي 20/-
107.	بڙ جي ڇانو اڳي کان گهاٽي (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
108.	اک سور (ناول)	رابندر ناٿ ٿگور 50/-
109.	جت جر وهي ٿو جال (سفرنامو)	الطاف شيخ (ختم ٿيل)
110.	رني ڪوٽ جو خزانو (ڪهاڻيون)	امر جليل 40/-
111.	ماسٽريائي (ناول)	مترجم، نجر عباسي (ختم ٿيل)
112.	آڪن ٿيرا ڦليا (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
113.	منهنجي دنيا، هيڪل وياڪل (ناول)	سراج 25/-
114.	رڻ ۽ رڃ جو اتهاس (ڪهاڻيون)	نورالهددي شاهه (ختم ٿيل)
115.	انقلابي ماءُ (سوانح حيات)	مترجم، آزاد قاضي (ختم ٿيل)
116.	ڪراچي ۽ ڏينهن ۽ راتيون	شيخ اياز 55/-
117.	جلاوطن (ڪهاڻيون)	نورالهددي شاهه 50/-
118.	جڏهن مان نه هوندس (ڪهاڻيون)	امر جليل 50/-
119.	پونر پري آڪاس (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
120.	راهون چند ستارا (سفرنامو)	ماهتاب محبوب 60/-
121.	يادين جي انڊلٽ	الطاف شيخ 50/-
122.	جهڙ نيشان نه لهي (شاعري)	شيخ اياز (ختم ٿيل)
123.	وقت وڌيون ويوڻيون (ناول)	ڪلاپر ڪاش 20/-
124.	شاهه لطيف جي شاعري (جلد I, II ۽ III)	تنوير عباسي (ختم ٿيل)
125.	تنهنجي دنيا، سڀ رنگ سائون (ناول)	سراج (ختم ٿيل)

126.	وچون وسڻ آئيون (شاعري)	شيخ اياز	(ختر ٿيل)
127.	ونڊ سر محل جو مسافر (سفرنامو)	عبدالجار جوڻيجو	20/-
128.	ڳالهيون آهن ڳچ (سفرنامو)	الطاف شيخ	55/-
129.	روس جو سير (سفرنامو)	جواهر لال نهرو	30/-
130.	پنهل کان پوءِ ۽ ڇڪ مڙيوئي سڀنو	شيخ اياز	(ختر ٿيل)
131.	منهن ٽئين مشعل (خاڪا)	تنوير عباسي	30/-
132.	فرينچ انقلاب	مترجم: محمد ابراهيم جويو	80/-
133.	علم تحقيق	ڊاڪٽر الهداد پوهيو	70/-
134.	الين ڪٿا (ڪهاڻيون)	موهن ڪلپنا	30/-
135.	اُڀر چنڊ پس پرين (شاعري)	شيخ اياز	80/-
136.	منهنجي دنيا مرگه ترشنا (ناول)	سراج	(ختر ٿيل)
137.	اي جرنلي تو ٿاڪلنڊ (سفرنامو)	الطاف شيخ	(ختر ٿيل)
138.	پٽڻ ٿو پور ڪري (شاعري)	شيخ اياز	50/-
139.	مئي مراد (ڪهاڻيون)	ماهتاب محبوب	33/-
140.	منهنجو ڏس آسمان کان پڇو (ڪهاڻيون)	امر جليل	40/-
141.	دنيا پنهنجي ديس پرايا (سفرنامو)	اياز لطيف پليجو	30/-
142.	سوزي سان پيار	الطاف شيخ	60/-
143.	هينٽرو ڏاڙهون ۽ گل جئن (شاعري)	شيخ اياز	60/-
144.	خط، انٽرويو، تقريرون (ياگو II)	شيخ اياز	60/-
145.	ڪوٽ لڪپت جو قيدي	رسول بخش پليجو	130/-
146.	لنڊن تنهنجا ڪيڏا روپ (سفرنامو)	طارق عالم ابڙو	80/-
147.	سنڌو منهنجي ساه ۾	امر جليل	80/-
148.	ٽڪرا ٽٽل صليب جا ۽ واٽون ڦٽل ڇانئون	شيخ اياز	60/-
149.	ڪريلا (ڪهاڻيون)	نورالهدئي شاه	65/-
150.	تاريخ جو ڪفن (ڪهاڻيون)	امر جليل	60/-
151.	رهجي ويل منظر (ناول)	طارق عالم ابڙو	50/-
152.	پسي ڳاڙها گل (ڪهاڻيون)	رسول بخش پليجو	45/-
153.	دل جي دنيا (ڪهاڻيون)	امر جليل	45/-
154.	الوداعي گيت (شاعري)	شيخ اياز	40/-
155.	خيرون ڪيڙائن جون (سفرنامو)	الطاف شيخ	50/-
156.	پاپ ۽ پيڙا (ناول)	دوستو وسڪي/رشيد پٽي	50/-
157.	ڪٿين ڪر موڙيا جڏهن - I (شاعري)	شيخ اياز	90/-
158.	ورهاڱي جو ورجاءُ	ماهتاب محبوب	45/-
159.	مٺ مٺ موتين جي	محمد ابراهيم جويو	85/-
160.	قيدياتي ۽ جون اڪيون ۽ چند	نورالهدئي شاه	55/-
161.	اوهر يا جي عسقي ڏي (سفرنامو)	الطاف شيخ	50/-
162.	وهڻ مون نه وڙاءُ	رسول بخش پليجو	55/-
163.	سنڌي ادب جو مختصر جائزو	اڪبر لغاري	55/-
164.	ڪٿين ڪر موڙيا جڏهن - II (شاعري)	شيخ اياز	100/-

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻَ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو: انڌي ماءُ جڙيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ٻرندڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪَندڙ، پاڙي، ڪاڻو، پاڇوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي ڳولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پڻ) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پڻ جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پڪ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پڻ ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پڻ به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پڻ ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پڻ جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پڻ پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پڻن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پڻن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پڙهندڙ نسل . پڻ The Reading Generation

پَن کي گليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وَس پُٽاندڙ وڌ
 کان وَڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇاپيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رُڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٺ،
 پُڪار سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بمن، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرڻ ٿا.

....

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇڏين ٿا؛
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهتاڙ ڇڏين ٿا؛

....

ڪالهه هيا جي **سُرخ گلن** جيئن، اڄڪلهه **نيلا پيلا** آهن؛
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

.....

هي بيت اُٿي، هي بم- گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرق نه آ، هي بيت به بم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ نسل جا پَنَ سڀني کي **ڇو، ڇا، ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻتر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)

پڙهندڙ نسل - **پَنَ** The Reading Generation